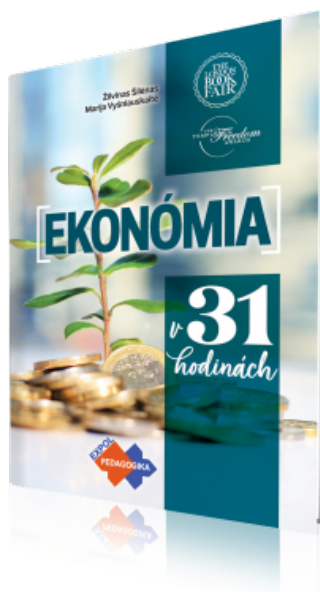




„Najpresvedčivejším argumentom „za“ socializmus je že to znie ako dobrý nápad. Najsilnejším argumentom proti socializmu je to, že nefunguje.“

Thomas Sowell



www.iness.sk/podporte



/iness.slovakia



/instituteINESS



/INESSinstitute



/iness.slovakia

Mesačník
MARKET FINESSe vydáva:

INESS – Institute of Economic
and Social Studies
Na Vršku 12
811 01 Bratislava

tel.: +421-2-5441 0945
e-mail: iness@iness.sk

DESIGNED BY V

Editorial

Richard Ďurana



Svet sa zmenil. Stačilo pár týždňov a je úplne iný, než sme ho poznali doteraz.

Na tomto mieste nemyslím len karanténu a všadeprítomný strach z nakazenia Coronavírusom. **Obavy mám z fungovania zdravotníckej infraštruktúry, nedostatočného (aj náhodného) testovania, ale aj z ekonomických dôsledkov, ktoré na vlastnej koži už dnes zažívajú mnohé podniky, živnostníci, či umelci.** A samozrejme štátna kasa, pretože dosluhujúca vláda nevyužila zlaté roky ekonomického rastu na vytvorenie rezervného vankúša pre horšie časy. Naopak, pár dní pred voľbami pripravila dokonalú nášľapnú mínu v podobe 13. dôchodkov.

Otázkou bude rýchlosť a kvalita opatrení, ktoré nová vláda a nový parlament prijímú.

A to nielen akútnych, ale aj tých s dlhodobým dopadom, pretože z takéhoto ekonomického šoku sa slovenské hospodárstvo určite nevylíže za štvrté roka. My v INESS situáciu pozorne monitorujeme a pripravujeme návrhy, ktoré môžu slovenskému hospodárstvu pomôcť dostať sa zo súčasnej krízy v čo najlepšej kondícii. Držme si všetci palce.

Samozrejme, som si vedomý, že súčasný vývoj sa dotkne aj financovania neziskového sektora. Firmám, ktoré bojujú o prežitie, nezostanú prostriedky na filantropiu. Tento dopad určite pocítíme aj my v INESS. Chcel by som vás preto poprosiť: podporte nás, ak vám to situácia umožňuje. Som presvedčený, že v nasledujúcom období bude racionálny ekonomický hlas v spoločenskej diskusii viac než potrebný.

Okrem COVID-19 sa na Slovensku uskutočnila ďalšia významná udalosť. V čase, keď píšem tento text, stále nie je jasné **zloženie vlády** ani to, či ju prezidentka vymenuje. Slovenskí občania si

však zvolili zmenu, a opraty preberú strany tzv. demokratickej opozície.

INESS pred voľbami hodnotil **volebné programy** relevantných politických hráčov v piatich dôležitých oblastiach. Hodnotenia nájdete for the record aj v tomto čísle. Po zistení, čo všetko v programoch je, ale hlavne čo v nich nie je sme napísali niečo ako manuál pre politikov do budúcich volieb. Môžete si ho prečítať v článku [Ako napísať víťazný program](#) na strane 9. Viacerým silným predvolebným ekonomickým témam sme sa venovali podrobnejšie, a keďže sú stále aktuálne, nájdete ich v ďalšom texte.

Analytici INESS prednášali vo februári na **Politickej akadémii**, expertnom nadstraníckom vzdelávacom programe pre politikov.

V uplynulých týždňoch prebehli všetky krajské kolá celoštátnej **Ekonomickej olympiády**, ktorej tretí ročník na Slovensku spustil a organizuje INESS. V priestoroch partnerských vysokých škôl sa v každom krajskom meste stretlo **spolu takmer 700 stredoškôľakov**, ktorí sa kvalifikovali do krajského kola **spomedzi viac ako 6500 súťažiacich v školských kolách**. Poznáme už 50 finalistov, ktorí si zmerajú sily v celoštátnom finále.

Zorganizovali sme tiež už dvadsiate **#ekonomickereci**, tento raz na zdravotníckej témy. Plné hľadisko si prišlo vypočuť prednášku a následnú diskusiu s Martinom Smatanom, riaditeľom Inštitútu zdravotnej politiky pri Ministerstve zdravotníctva.

Aj vám prajem, aby ste nasledujúce týždne prežili v zdraví. Prajem vám všetkým príjemné karanténne čítanie,

Richard Ďurana

Obsah

Flexibilní Česi	3
Brusel chce správne znížiť minimálnu mzdu na Slovensku	3
Regulácia nájomného	4
Zázrak menom nájomné byty	4
Veľká chyba v kalkulácii MMF o energetických dotáciách	5
Veľké ciele neznámej budúcnosti	6
Ako znížiť ekonomické dopady koronavírusu	7
Ako napísať víťazný program	9
Ako napísať dobrú reformu školstva	10
Programy pre voliča-milión	10
Hodnotenie volebných programov Školstvo	11
Hodnotenie volebných programov Daňová politika	13
Hodnotenie volebných programov Pôdohospodárstvo	16
Spoločné hodnotenie zdravotníckych programov	19
Vedia, čo ich čaká?	20
2 % pre INESS	21
Podujatia	21
INESS publikácie	25

Flexibilní Česi

Martin Vlachynský



Podľa Svetovej Banky je najnižšia miera nezamestnanosti na svete v Katar, nasledovaná Nigerom. Ak preskočíme rozvojové alebo nedemokratické krajiny, vyskočí na prvom mieste Japonsko. Prekvapenie ale nájdeme na nasledujúcej priečke. Česká republika v ukazovateli nezamestnanosti nedominuje len Európe, ale aj svetu.

Zaujímavé na českom trhu práce sú dve veci. Takmer pol milióna pracujúcich cudzincov nepredstavuje hrozbu pre domácu zamestnanosť, práve naopak. A potom český Zákonník práce. Je mi jasné, že si ho teraz nevyhľadáte, lebo zákonníky práce sa čítajú ťažko a skôr za trest. Existujú ale užitočné skratky a jednu takú umožňuje práve Svetová Banka, ktorá usilovne zbiera základné pravidlá a premenné Zákonníkov práce po celom svete. INESS je súčasťou skupiny analytikov, ktorá tieto data pretavuje v zrozumiteľný Index pružnosti zamestnávania.



Index vyjadruje to, ako prísne štát diktuje pravidlá pracovných pomerov. Tesne za víťazným USA sa (nie prekvapujúco) umiestnilo Japonsko. Český Zákonník sa umiestnil na 8. mieste, hneď za Dánskom, ktoré je v Európe známe flexibilným trhom práce. Slovenský Zákonník je na 7. mieste - ale odspodu. Medzi krajinami ako Portugalsko, Mexiko a Francúzsko. Vďaka rastúcim príplatkom za nočnú a víkendovú prácu sme si v aktuálnom hodnotení pohoršili o 4 miesta.

Tam, kde ľahko vznikajú a zanikajú pracovné pomery, sú zamestnanci viac ochotní hľadať lepšiu prácu a zamestnávateľa púšťať sa do nových projektov. Tam obyčajne nezamestnanosť v dobrých časoch padne na minimum. A čo je podstatné, v zlých časoch zase nezamestnanosť nevystrelí do nebeských výšin. Počas najtuhšej krízy vystúpila nezamestnanosť v Česku len na 7%. Na Slovensku sme sa pod desiatku pozreli až v roku 2017.

Iste, Zákonník práce je len jedným sklíčkom v mozaike pracovného trhu. Ale na rozdiel od prílevu zahraničného kapitálu, kvality súdництва, či blízkosti nemeckého trhu, má vláda či parlament toto sklíčko pod kontrolou. Pritom platí, že aj keby sme základné parametre slovenského zákonníka prispôbili českým úrovniam, žiadna „anarchia“ voči zamestnancom by nenastala. Inak by sa dnes na českom trhu práce netlačilo takmer 100 000 Slovákov.

Aktuálne voľby, či zostavovanie novej vlády sú skvelou príležitosťou otvoriť opäť tému zákonníka práce. Akurát sa zdá, že kandidujúce strany sa nechali uniesť klesajúcou nezamestnanosťou a rastúcou priemernou mzdou. Pružnosť

na trhu práce si predstavujú ako výhody pre zamestnancov, obyčajne na úkor zamestnávateľa. To nás ale v indexe nezodvihne, pružnosť totiž znamená voľnosť oboch strán pri dohode o pracovnom pomere

HN, 10.2.2020

Brusel chce správne znížiť minimálnu mzdu na Slovensku

Róbert Chovanculiak



Slovensko zažilo počas posledných rokov raketový rast minimálnej mzdy. Za posledných 7 rokov politici zvýšili minimálnu mzdu o viac ako 70 %. V rovnakom čase rástla priemerná mzda približne polovičným tempom 38 %. A ten najdôležitejší ukazovateľ, ktorý to celé financuje - produktivita práce - vzrástla len o 19 %.

Človek nemusí mať Nobelovu cenu za ekonómiu, aby chápal, že takéto roztváranie nožníc je ekonomicky dlhodobou neudržateľnosťou a nemôžeme očakávať, že slovenské mzdy budú dobiehať tie západné len rozhodnutiami vlády. To, čo potrebujeme a čo politici nedokážu nafukovať nariadeniami, je vyššia produktivita. Nízka produktivita práce je totižto tým pomyselným múrom, ktorý nás delí od životnej úrovne na západe.

Výsledkom razantného zvyšovania minimálnej mzdy je, že Slovensko sa dostalo v roku 2019 na druhé miesto v podieli minimálnej mzdy na priemernej mzde v EÚ. Predbehli sme všetkých okrem Slovinska.

A v tejto situácii prichádza EÚ, ktorá chce koordinovať výšku minimálnej mzdy naprieč krajinami. Posledné vyjadrenia hovoria o tom, že Európska komisia bude presadzovať minimálnu mzdu vo výške 60 % mediánovej mzdy. Dajme teraz bokom tému, či sa to komisii môže podariť. Veľkými odporcami jednotnej minimálnej mzdy sú totižto odborári v severských krajinách ako Dánsko, Švédsko, či Fínsko. Tam o minimálnej mzde rozhodujú predovšetkým kolektívne zmluvy edzi zástupcami zamestnancov a zamestnávateľov a nie fáza politickej kampane jednej strany pred voľbami.

Ak by sme však predpokladali, že sa komisii jej predstavu o minimálnej mzde presadiť podarí, tak by to pre Slovensko znamenalo jej pokles. Budúci rok má mať Slovensko minimálnu mzdu na úrovni 60 % priemernej mzdy spred dvoch rokov. To znamená približne 640 eur. Podľa vzorca Európskej komisie by sme však budúci rok mali minimálnu mzdu odhadom niekde medzi 550 a 625 eur. Teda bola by nižšia o 90 až 15 eur.

Prečo tento rozptyl? Lebo na Slovensku presne nevieme, koľko je mediánová mzda. Dôvodom je dvojaká metodika. Štatistický úrad počíta priemernú mzdu dvoma spôsobmi. Podľa prvého bola minulý rok 1063 eur, podľa druhého zase 1245 eur. Za oficiálnu sa považuje tá prvá, nižšia - mimochodom, používa ju aj v súčasnosti platný zákon na výpočet minimálnej mzdy ako 60 % priemernej mzdy. Avšak jedine dostupné údaje o mediánovej mzde sú vypočítané tou druhou metodikou. Tou „nafúknutou“. Podľa nej môžeme odhadnúť mediánovú mzdu za

rok 2019 na úrovni 994 eur. Ak však upravíme túto mediánovú mzdu o rozdiel metodík v priemernej mzde, dostaneme medián na úrovni 852 eur.

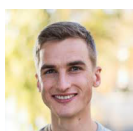
Nech si vyberieme akúkoľvek mediánovú mzdu, návrh Bruselu bude vždy znamenať pokles našej minimálnej mzdy.

A tak je to dobre – vzhľadom na úvod článku. Avšak zaviesť pokles nominálnej minimálnej mzdy si žiadny politik netrúfne. Ak by komisia uspela, tipujem, že politici by sa rozhodli zmraziť či spomaliť rast minimálnej mzdy na rok, dva, tri. Aby mohli aj ostatné krajiny EÚ dohnať náš šprint v raste minimálnej mzdy z posledných rokov.

SME, 29.1.2020

Regulácia nájomného

Gustav Fritzon



Ako škodí trhu s bývaním, ekonomike a spoločnosti

O regulácii nájomného sa diskutuje v mestách ako Berlín, Londýn a New York.

Švédsko zaviedlo túto reguláciu už v roku 1942. Existuje najmenej deväť dôvodov, prečo by mal švédsky príklad slúžiť ako výstraha pre ostatné krajiny.

1. Regulácia nájomného spôsobila nedostatok ubytovacích kapacít. Vo Švédsku žije 93 % obyvateľov v samosprávach s nedostatkom ubytovania. Po získaní nájomného bytu vráti svoj byt ubytovacej agentúre iba 0,5 % primárnych nájomcov v centre Štokholmu. Výsledkom je priemerná čakacia doba na prenájom bytu v hlavnom meste 11,3 roka a v prípade vysoko dotovaných bytov dosahuje 30 rokov.

2. Regulácia nájomného podnecuje stimuly, ktoré viedli k rýchlej premene nájomných bytov na družstevné byty. Nariadenie tiež presmeruje nadmerný dopyt na trh s nehnuteľnosťami, zvyšuje ceny a motivuje nájomcov, aby odkúpili svoje byty za nižšie ako trhové ceny. Aj preto sa podiel nájomného ubytovania v Štokholme od roku 1990 znížil o tretinu – čo prispieva k vysokej zadlženosti domácností.

3. Regulácia výšky nájomného presmerovala nadmerný dopyt vyvolaný nízkym primárnym nájomom na trh podnájomov, čím sa zvýšilo nájomné pre sekundárnych nájomcov. V Štokholme títo nájomníci platia nájomné dvakrát tak vysoké ako primárni nájomníci – náklady často znášajú tí, ktorí majú nízky sociálny kapitál.

4. Nariadenie regulácie cien podnietilo vznik čierneho trhu s nájomným bývaním s odhadovaným ročným obratom 110 miliónov EUR. Jeden z piatich mladých nájomcov v Štokholme priznal nezákonné platenie nájomnej zmluvy. V roku 2014 Švédsko zažilo vlnu vražd jednotlivcov, spojenú s nezákonným zmluvným obchodom.

5. Kontroly cien nájmu spôsobili neefektívne využívanie existujúcej kapacity bytov. 90 % odhadovanej straty blahobytu,

spôsobenej reguláciou nájomného, v hodnote jednej miliardy EUR pramení z toho, že byty neboli rozdelené podľa ochoty nájomcov platiť. Dôsledkom je dlhé dochádzanie rodín s deťmi, zatiaľ čo jednotlivci obývajú veľké byty v atraktívnych oblastiach.

6. Firmám toto nariadenie spôsobilo problémy s prijímaním zamestnancov. Mnoho rastúcich spoločností v odvetviach náročných na znalosti uvádza problém s bývaním ako hlavnú prekážku nábora kvalifikovaných zahraničných pracovníkov. V jednom prieskume pätina spoločností tvrdila, že nedostatok bývania sťažil nábor počas predchádzajúceho roka.

7. Kontroly nájomného spôsobili sociálnu segregáciu medzi osobami, ktoré sa na tomto trhu vyznajú, ide skôr o vysokokvalifikovaných jednotlivcov s dobrými väzbami; a ostatnými, často prisťahovalcami alebo mladými ľuďmi. Výsledkom je, že druhí menovaní zvyknú žiť v neatraktívnych predmestiach – v oblastiach s mimoriadne vysokou úrovňou koncentrovanej závislosti na sociálnom zabezpečení a nezamestnanosti.

8. Systém nedosahuje svoj hlavný cieľ: rovnostárske ekonomické výsledky. Najväčšie nepriame dotácie dostávajú veľké byty na najatraktívnejších trhoch s nehnuteľnosťami na bývanie. V Štokholme mali domácnosti, ktoré obývajú nájomné byty s rozlohou viac ako 180 metrov štvorcových, priemerný príjem rovnajúci sa najvyššiemu, stému percentilu príjmového rozdelenia.

9. Kontroly nájomného viedli k nežiaduco vysokým štandardom bývania. Keďže nájomné je možné zvýšiť iba vtedy, keď sa zlepšia štandardy bytov, majitelia nehnuteľností sú motivovaní k nákladnej renovácii. V dôsledku toho trh nemôže uspokojiť nájomníkov, ktorí si cenia bývanie v mestských centrách, ale nemôžu si dovoliť vyššiu úroveň bývania. To zvyšuje ekonomickú segregáciu.

Preložila Eva Schwarzová

Originál textu vyšiel na blogu EPICENTER Network

inss.sk, 4.2.2020

Zázrak menom nájomné byty

Martin Vlachynský



Každé leto má svoje módné trendy. A každé voľby majú trendy programové. Tento rok je mojim favoritom dotované nájomné bývanie. Nemať ho v programe je ako mať ponožky v sandáloch



- môžete to spraviť, ale ostatní na vás pozerajú divne.

Európa je vďaka monetárnej politike ECB zavalená lacnými peniazmi a keďže na Slovensku slovo „investovať“ znamená pre väčšinu ľudí buď matrac, alebo investičná dvojgársónka v Dúbravke, ceny nehnuteľností začali v posledných rokoch vo väčšine ako-tak atraktívnych lokalít na Slovensku razantnejšie predbiehať rast miezd.

Je to problém? Pre 92% Slovákov, ktorí bývajú vo vlastnej nehnuteľnosti, to rozhodne problém nie je. Naopak, plní sa im sen – nemusia ani pohnúť prstom a trhová cena ich najvýznamnejšieho aktíva utešene rastie. Aký veľký problém je to pre ten zvyšok? Nevieme. Na Slovensku tri štvrté obyvateľov býva vo vlastnom a nemá hypotéku. Keď chcete štatistiku, môžete sa spýtať ľudí. [Dáta Eurostatu](#) z prieskumu SILC hovoria, že v roku 2018 dávali rôzne skupiny Slovákov (bezdetné páry, páry s jedným dieťaťom, atď.) okolo 20% svojho disponibilného príjmu na bývanie, pričom priemer väčšiny krajín EÚ je okolo 15-25%. Ak sa nechcete ľudí spýtať na ich odhad, musíte zložiť dopočítať takzvané „imputované nájomné“, teda tváriť sa, že ľudia bývajúci vo vlastnom bývajú v podnájme a priradiť im akési fiktívne nájomné. Tak to robí napríklad OECD, kde Slovensko z pohľadu nákladov na bývanie s 23% [je najdrahšia krajina](#). Takže máte dve metódy, jedna nepresnejšia ako druhá. Samozrejme, pre niektoré skupiny obyvateľstva, napríklad pracovníkov verejnej správy žijúcich z tabuľkových platov v Bratislave, to je problém väčší. Ale je to skôr problém tabuľkových platov, ako nehnuteľností.

Chýbajúca definícia problému ešte nikdy politikom nezabránila ponúknuť riešenia. Takže tu máme plejádu rôznych návrhov s výstavbou dotovaných nájomných bytov, dotovaného nájomného, regulácie cien, povinného podielu nájomných bytov v novostavbách a podobne.

Opakovane píšem slovíčko „dotované“, lebo aj keď to politici neradi vyslovujú, je to presne to, o čom sa bavíme. Pretože keď si zadám do náhodne vybraného realitného portálu „prenájom bytov v Bratislave“, dostanem okolo 5 000 ponúk, kým v 4-krát väčšej Viedni ich je 10 000. Nepíšem ani o sociálnych bytoch, teda takých, ktoré slúžia ľuďom v akútnej núdzi (ohrozené matky), to je iný príbeh, ktorý v programoch strán nájdete zriedka.

Nejdem myšlienku dotovaných nájomných bytov nejak oduševnene zhadzovať. Ale treba si uvedomiť, že dotovaný nájomný byt je len formou prerozdelenia sociálnej dávky. Nič viac, nič menej. Ak je trhové nájomné 500 eur a dotovaný nájom 200 eur, jedná sa o sociálnu dávku vo výške 300 eur mesačne. Prerozdelenie preto, lebo ju ostatní obyvatelia zaplatia svojimi daňami a zvýšeným nájomom. Na trhu je v každom momente konečné množstvo dnešných (stojacich) aj budúcich (dnes v podobe betónu, strojov a robotníkov) budov. Ak časť tohto kapitálu odsaje dotované nájomné bývanie, ponuka pre ostatných ľudí sa zmenší a ceny stúpnu.

Nebude to dávka úplne malá a aj keby sa nová vláda išla pretrhnúť, viacej ako zopár tisíc ľudí v nasledujúcich rokoch nezasiahne. To znamená, že vznikne malá skupina silne zvýhodnených občanov. Ako sa budú vyberať? Cieľová skupina sú podľa politikov mladé rodiny. No ak by chceli naozaj pomôcť mladým rodinám s najväčším bytovým problémom, budú to

takmer výhradne Rómovia. Čo ale správny slovenský politik nechce. Je takmer isté, že vznikne zložitá spleť podmienok, aby dávka zasiahla tú správnu skupinu voličov. A s ňou zložitá spleť príležitostí na korupciu.

V škále nápadov podpory nájomného bývania existujú horšie a lepšie. Najhoršie sú nápady s reguláciou cien komerčných nájomov. Regulácia cien je istým receptom na ekonomickú katastrofu, ktorá sa bude zasiahnutými oblasťami ťahať aj desaťročia, na živý príklad sa môžete ísť pozrieť do [Štokholmu](#).

Stredne zlým nápadom je stavať štátne nájomné byty. Budú to predražené projekty, ťahajúce sa roky, s nízkou kvalitou, postavené v nesprávnych lokalitách a budú výdatným prameňom korupcie od výberu developera až po rozdávanie bytov. Ak sa vybrať touto cestou, tak aspoň cez ruky samospráv ktoré majú lepšiu znalosť lokálnych potrieb, svoju stratégiu rozvoja a priamejšiu zodpovednosť za finančnú udržateľnosť jednotlivých projektov.

Najmenej zlým, dokonca priam dobrým opatrením je zlepšovať podmienky pre výstavbu. To sa ale ľahko povie a ťažšie spraví – pomalosť stavebných úradov je spôsobená najmä zlým nastavením kompetencií a ich financovania v samosprávach, hoci i svojvôľa miestnych úradníkov zohráva svoju úlohu. Pomôcť môžu aj daňové a odvodové výhody.

Ale to sú skôr drobnosti. Chcete lacnejšie bývanie? Vykľúčte vinohrady a parky v Bratislave, zjednodušte environmentálne, technické a pamiatkové normy na úroveň 80. rokov, otvorte trh práce pre Ukrajincov a Áziu, a baráky vyrašia ako burina po daždi. Ale teraz vážne – ak niekto očakáva akúkoľvek zásadnú zmenu dostupnosti bývania vďaka akémukoľvek politickému opatreniu, čaká márne. Veď aj Nemci s ich skoro 50% podielom nájomných bytov (najvyšší v Európe) v záchvate číreho zúfalstva zaviedli regulované nájomné v Berlíne. „Pomôže“ len dramatický prepád ekonomiky alebo úspešný coronavirus. Ale vtedy by sme si asi uvedomili, že stúpajúce ceny bývania nie sú zase až taký problém v porovnaní s inými.

blog SME, 7.2.2020

Veľká chyba v kalkulácii MMF o energetických dotáciách

Bjorn Lomborg



Počas uplynulého roka sa bojovníci za zmenu klímy neprestali vracť [k tvrdeniu](#), že odvetvie fosílnych palív dostalo v roku 2017 „obrovskú dotáciu 5,2 bilióna dolárov“, čo zodpovedá 6,5 percentám svetového HDP. Citujúc správu [Medzinárodného menového fondu \(MMF\)](#), v ktorej sa uvádza, že samotné USA mrhá ročne 649 miliardami dolárov, [Rolling Stone](#) vyhlásil, že „Spojené štáty v posledných rokoch minuli viac dotácií na fosílnu palivá ako na výdavky na obranu.“

Rovnako ako veľa iného, čo dnes počujeme o energii, aj tento príbeh bol výrazne zveličený. V skutočnosti sa celosvetovo vynakladá 424 miliárd dolárov na [dotácie fosílnych palív](#) – peniaze, ktoré sú použité na zníženie cien. To je asi jedna

dvanástina titulného výroku.

Takéto dotácie sú zlé, pretože umelo znižujú cenu energií, čo vedie k väčšiemu znečisteniu ovzdušia, emisiám CO₂ a preťaženiu vozidiel. Taktiež sú neefektívne a nespravodlivé. Odčerpávajú financie z oblastí, ako je zdravie a vzdelávanie.



Žiadny z [páchateľov podstatných subvencií](#) nepochádza z bohatého sveta: V roku 2017 vynaložili Irán, Čína a Saudská Arábia každý približne 40 miliárd dolárov ročne, zatiaľ čo Rusko, Egypt, Indonézia, Venezuela a India minú 15-20 miliárd dolárov. [Kiribatskí](#) politici cestujú po svete a šíria rozhorčenie nad zmenou klímy, zatiaľ čo pokrytecky dotujú fosílna palivá za cenu, ktorá predstavuje takmer jednu tretinu všetkých vládnych výdavkov na zdravie.

Dotácie sa používajú ako politické zbrane, aby sa predišlo nepokojom. Najväčší úžitok z nich majú prosperujúci občania, ktorí vlastnia autá a spotrebujú viac elektriny ako chudobní. Jeden odhad z Harvardskej univerzity ukázal, že predtým, ako sa venezuelská ekonomika zrútila, najbohatší Venezuelčania ťažili zo subvencií sedemkrát viac ako najchudobnejší. Poskytovanie lacného plynu prispieva k dobrej krátkodobej politike avšak z hospodárskeho a environmentálneho hľadiska je zlé. Dotácie na fosílna palivá by sa mali byť pozastavené.

Ako sa teda MMF vysporiada so sporným tvrdením, že dotácie sú 12-krát vyššie ako naozaj sú - a že USA je jedným z najhorších páchatel'ov? Podvrhnutou definíciou dotácií.

Je nepravdepodobné, že by kritizovanie krajín ako India a Čína (alebo Kiribati) za 424 miliárd dolárov vynaložených na skutočné dotácie pritiažila pozornosť bohatých svetových elít. Aby mohli obviníť aj vlády rozvinutých krajín a vyvolať rozhorčenie, MMF zahrňuje do dotácií všetko, o čom sa domnievajú, že by malo byť súčasťou nákladov fosílnych palív a tvrdí, že nezahrnutím týchto nákladov do ceny palív ich krajiny „dotujú.“

Čo obsahuje táto ohromná zmena definície? MMF prichádza s cenou za znečistenie ovzdušia vo výške 2,3 bilióna dolárov. Spaľovanie uhlia je vysoko znečisťujúce, takže MMF tvrdí, že uhlie je dotované, pretože neplatí za všetko znečistenie ovzdušia, ktoré spôsobuje.

Brať do úvahy neocenené náklady každej politiky je správne - je však nesprávne nazývať to „dotácia“. A to je úplne nesprávny spôsob, ako opraviť znečistenie ovzdušia. Nemali by sme zdaníť uhlie, ale znečistenie z neho plynúce (spolu s akýmkoľvek iným znečistením) - v podstate by sme mali prinútiť uhoľnú energiu vyčistiť svoju činnosť. To by stálo menej ako desatinu odhadu MMF vo výške 2,3 bilióna dolárov.

MMF počíta, že znečistenie ovzdušia v Číne stojí 720 miliárd dolárov ročne. Toto je obrovské preháňanie: [dve](#) nedávne [štúdie](#)

ukazujú, že celkové náklady na znečistenie ovzdušia v Číne dosahujú 27 - 38 miliárd dolárov, čo je asi jedna dvadсятina. A to sú náklady na všetky znečistenia ovzdušia, pričom [ďalšia štúdia](#) ukazuje, že uhliu možno pripísať menej ako polovicu. MMF teda tvrdil, že znečistenie ovzdušia z uhlia je 40-krát nákladnejšie ako v skutočnosti je, a potom ho nesprávne označil ako „dotáciu“.

MMF ďalej tvrdí, že benzínové a naftové vozidlá spôsobujú obrovské množstvo dopravných zápch a dopravných nehôd. Určite áno, ale aj elektrické vozidlá. Toto je argument pre poplatky za vjazd do centra miest, lepšie riešenie infraštruktúry, bezpečnostné opatrenia a presadzovanie obmedzení rýchlosti. Absurdita sa odhalí, keď si uvedomíme, že podľa tejto logiky by vlády mohli znížiť svoje „dotácie“ na fosílna palivá vybudovaním nových ciest.

Autori tiež tvrdia, že každý národ by mal uplatňovať jednotnú DPH na všetky výrobky. Keď tak neurobia, MMF počíta „chýbajúcu“ DPH v krajinách ako USA za dotáciu. Nielenže ide o ešte bizarejšiu definíciu „dotácie“, ale zároveň navrhuje, aby politické názory MMF na zdaňovanie mali prednosť pred rozhodnutiami demokraticky zvolených vlád.

Nakoniec autori tvrdia, že globálne otepľovanie stojí viac ako 1,3 bilióna dolárov. Majú pravdu, že zmena klímy má skutočné náklady a mala by byť zahrnutá do ceny fosílnych palív. Neznamená to však subvenciu - a je veľmi zvláštne, že používajú sadzbu uhlíkovej dane viac ako päťkrát vyššiu, ako je [najlepší odhad v reálnom svete](#).

Snažiac sa poskytnúť materiál ekologickým aktivistom, politicky motivovaná správa MMF odvracia pozornosť od dôležitého problému, ktorým je povzbudiť svet, aby odstránil 424 miliárd dolárov, ktoré zostali v dotáciách na fosílna palivá. Nemusí generovať toľko titulkov, ale MMF by sa mal v prepočtoch opierať o opatrnú a rozumnú ekonómiu.

Preložila Eva Schwarzová

Originál textu vyšiel vo Forbes 17.1.2020

inss.sk, 10.3.2020

Veľké ciele neznámej budúcnosti



Radovan Ďurana

Minulý týždeň oznámil predseda Európskeho parlamentu, že množstvo schôdzí a stretnutí výborov sa kvôli koronavírusu ruší. Ale aj v Európskom parlamente sa delia ľudia na obyčajných a



tých druhých. A tak akcia, na ktorej sa mal zúčastniť prezident Ghany, bola zrušená, ale osobný príhovor Greta Thunbergovej zrušený nebol. Dostala slovo pri príležitosti predstavenia návrhu Klimatického zákona, vlajkovej lode šéfky Európskej komisie.

Greta Thunbergová zákon označila za zlyhanie a tvrdí, že Únia si akurát priznála porážku. Nevieme, ako sa cítila Ursula von der Leyen, ale sála odmenila rečníčku ováciami postojačky.

Vráťme sa však na Slovensko, kde sa budeme musieť s dôsledkami nového návrhu vyrovnávať. Slovenské ministerstvo životného prostredia asi dva roky pripravovalo stratégiu na znižovanie emisie skleníkových plynov. Objednalo si za vyše pol milióna eur odborníkov zo Svetovej banky, aby vypracovali model slovenskej ekonomiky prepojený so scenárom spotreby a výroby energií. Tak, aby došlo k 70- až 80-percentnému poklesu emisií do roku 2050. Tento model počíta od roku 2020 s nákladmi na opatrenia 4,2 percenta HDP ročne, či reálnymi mzdami nižšími o desať percent (!) od roku 2040. Na základe tohto ekonomického modelu ministerstvo začalo pripravovať nízkouhlíkovú stratégiu.

A potom začali prichádzať „prekvapky“. Najprv sa vláda v lete minulého roka prihlásila k uhlíkovej neutralite. To zjednodušene znamená pokles emisií nie o 80, ale o 90 percent (o posledných desať percent sa postará príroda, ktorá uhlík prirodzene pohlcuje). Čo s tým, keď je model urobený a stratégia skoro dopísaná?

Keďže vláda musela túto stratégiu kvôli záväzkom k Európskej únii predstaviť tak či tak do konca roka 2019, ministerstvo do textu stratégie podopĺňalo desiatky opatrení, ale bez vyčíslenia. No hneď v úvode stratégie sa dočítame: „Práve najťažšie a najdrahšie bude eliminovať tento zvyšok.“ Je to ako s chudnutím. Prvých 10 – 20 percent zhodíte ľahko. A potom to už ide len ťažšie, náklady dramaticky rastú. Aj model Svetovej banky počíta s nákladmi osem miliárd eur na celé nasledujúce desaťročie, a potom báb 196 miliárd eur na dve dekády do roku 2050.

Nový klimatický zákon je predovšetkým niečo ako vykonávací predpis, akým chce Európska komisia kontrolovať a vymáhať dosiahnutie cieľov do roku 2050. Nechajme bokom sporný bod, v ktorom si komisia uzurpuje právo definovať členským krajinám emisné ciele. Komisia si týmto zákonom aj udelila úlohu prehodnotiť ciele škrtov emisií do roku 2030. A tak hrozí, že ministerstvo životného prostredia bude musieť stratégiu prerábať druhýkrát. Už nie 40-percentné škrtu oproti roku 1990, ale hneď 50 až 55 percent. Na jazyk sa tlačí otázka – How dare you?

Model Svetovej banky predpokladá, že prijatie všakovakých opatrení by nás mohlo dostať na 47-percentný pokles. Dodatočných tri až osem percent sa nemusí zdať veľa, ale opäť pripomíname, že nízko visiace ovocie bolo už do existujúcich opatrení zapísané. Takých päť percent slovenských emisií predstavuje dnes dva milióny ton ekvivalentu CO₂. Na porovnanie, všetky obnoviteľné zdroje elektriny dnes Slovensku šetrí 0,25 milióna ton. Schopnosť lesov a prírody zachytávať uhlík by sme museli za desať rokov zvýšiť nad rámec už plánovaných opatrení o ďalšiu tretinu, čo je nemožné. Komisia tak môže prísnejšími plánmi vyriešiť problém vznikajúcej

koalície ohľadne nájomných bytov. Stavbári sa budú musieť viac venovať zatepľovaniu budov verejného sektora.

Uvidíme, či sa komisia na jeseň bude snažiť utešiť Gretu Thunbergovú ambicióznejšími cieľmi alebo prevážia ekonomické a politické argumenty. Jeden bod však v návrhu klimatického zákona zúfalo chýba. Ako chce Európska komisia prijať k spolupráci zvyšok sveta, ktorý má na účte zvyšných 83 percent emisií?

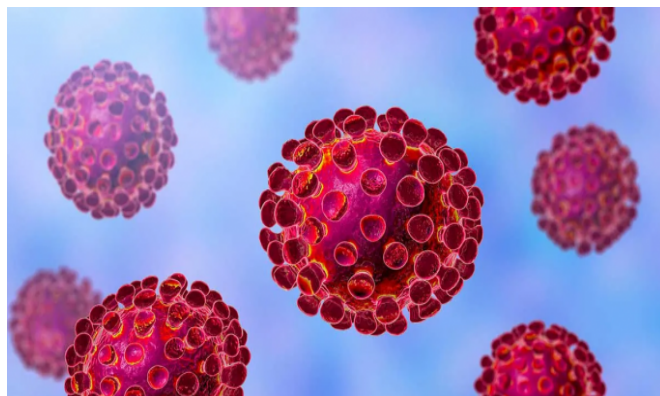
Denník N, 11.3.2020

Ako znížiť ekonomické dopady koronavírusu



Radovan Ďurana

Nasledujúce dni rozhodnú o tom, či epidémia koronavírusu bude len krátkodobým ekonomickým spomalením, alebo spustí rozsiahlu krízu, prekonávajúcu aj rok 2008. Európska únia nemá mechanizmy, ktoré by vedeli v nevyhnutne krátkej dobe zareagovať. Aj podľa Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), ktorá vyhlásila stav pandémie, si každý štát si musí spraviť svoju vlastnú domácu úlohu.



Pripravili sme zoznam 6 bodov na zníženie ekonomických dopadov epidémie. Nájdete ich aj ako [PDF tu](#).

Pre minimalizovanie škôd je nevyhnutné:

1 TESTOVANIE

Testovať v maximálnom možnom rozsahu všetky podozrivé/ rizikové osoby, optimálne vykonávať aj náhodné testy zamerané na odhalenie skrytých zhlukov nákazy. Aktívne dohľadávanie a karanténa osôb, ktorí prišli do styku s nakazenými, štruktúrované rozhovory s nakazenými. Anonymizované zverejňovanie času a miest zdržiavania nakazených, aby občania mohli sami zistiť svoje riziko nakazenia prihlásiť sa na testovanie. Odstrániť regulácie testovania a okamžite umožniť testovanie súkromným laboratóriám. Bezodkladne zvýšiť počet vykonaných testov na desaťnásobok. Zabezpečiť dostatočné kapacity úradníkov na sledovanie kontaktov nakazených. Naším cieľom by mal byť kórejský scenár. V slovenskej realite to znamená v krátkej dobe vykonať minimálne 20 000 testov. V tomto momente nie je rozumné šetriť peniaze ani iné zdroje, keďže ide o kľúčový bod ako možno predísť neskorším obrovským zdravotným a ekonomickým nákladom. Euro minúté

na zvýšenie kapacity testovania a identifikácie nakazených môže ušetriť mnohonásobne vyššie náklady neskôr pri liečbe. Cena 20 000 testov je okolo pol milióna až dvoch miliónov eur, čo je v porovnaní s hroziacimi nákladmi zanedbateľná suma.

2 LOGISTIKA

Posilniť logistiku. Telefónne linky musia byť výrazne personálne posilnené, odbery vzoriek vykonávané mobilným spôsobom, na transport potenciálne infikovaných osôb musí byť vyčlenený dostatok vozidiel (vrádoch desiatok), geograficky vhodne rozdelených, aby sa sanitky nestali distribútorom infekcie najviac ohrozeným skupinám obyvateľstva.

3 VYBAVENIE

Vybaviť zdravotníkov **materiálom a prístrojmi** – nakupovať aj bez verejného obstarávania. Ide o čas. Práve nakazenie a výpadok veľkej časti zdravotných pracovníkov sú zdokumentovanou hrozbou pre zdravotnícku infraštruktúru v prípade rozšírenia vírusu.

4 KAPACITA

Výrazne zvýšiť počet ventilovaných **lôžok** a pripraviť sa na prípadnú potrebu zvýšenia kapacity intenzívnej zdravotnej starostlivosti prípravou krízových plánov, provizórnych kapacít a vzdelávaním zdravotníckych pracovníkov.

5 DEREGULÁCIA

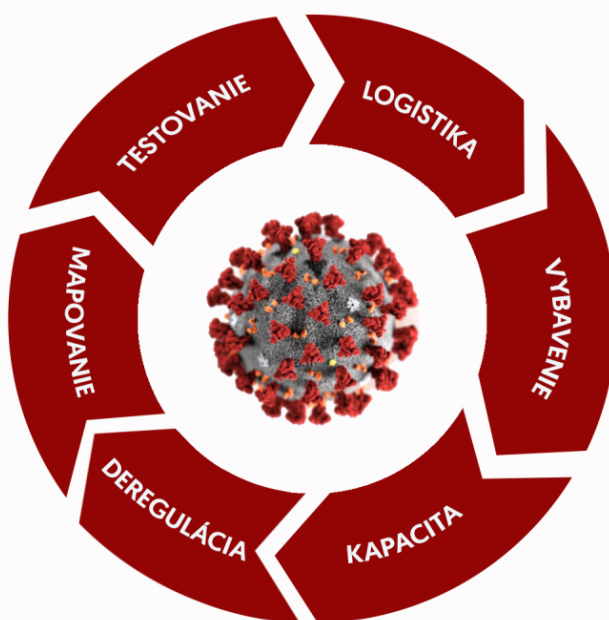
Dočasne pozastaviť s okamžitou platnosťou všetky **regulácie** (prípadne amnestovať porušenia), ktoré komplikujú zatváranie prevádzok, či uvoľňovanie zamestnancov.

6 MAPOVANIE

Na úrovni obcí a VÚC zmapovať **zraniteľnú populáciu** (osamelí dôchodcovia, vylúčené spoločenstvá) a pripraviť plán na komunikáciu dôležitých informácií a prípadné bezpečné zásobovanie v prípade rozšírenia epidémie.

iness.sk, 12.3.2020

AKO ZNÍŽIŤ EKONOMICKÉ DOPADY KORONAVÍRUSU ODPORÚČANIA INESS



iness

Ako napísať víťazný program



Martin Vlachynský

Hodnotením volebných programov fanúšikov jednej strany potešíte a všetkých ostatných naštveté. Spísali sme preto zopár dôvodov, prečo SaS u nás s prehľadom vyhrala a návod, ako ich nabudúce predbehnúť.



Postupne sme zverejnili naše hodnotenie volebných programov v oblasti školstvo, verejné financie, poľnohospodárstvo a podnikateľské prostredie. Spoločne s INEKO, HPI a zdravotníckymi analytikmi Martinom Smatanom a Michalom Štofkom sme pripravili aj hodnotenie zdravotníckych programov.

Nemusíte príliš zaostrovať na grafy, aby ste si všimli, že všetkých päť kategórií vyhrala strana SaS. Už keď sme hodnotenia pripravovali, tušili sme, že pre mnohých to bude ťažké sústo. Raz by nám tú SaS-ku ešte ako-tak tolerovali, ale päť krát?

Pri každom hodnotení nájdete na našom webe stručný slovný komentár ku konkrétnym opatreniam jednotlivých strán. V tomto komentári chceme dať jednoduchý meta-návod ako zabodovať v hodnotení INESSu o štyri (?) roky.

1. Áno, hodnotíme programy podľa seba. Neexistuje periodická tabuľka programových opatrení, ani Planckova daňovo-odvodová konštanta. Volebný program môžete porovnávať len s nejakým ideálom sveta. Pri našom štúdiu sveta ľudí sme prišli k záveru, že ľudskému šťastiu, blahobytu a rozvoju potenciálu prispieva viac dobrovoľných interakcií na úkor vynútených, decentralizácia moci, ochrana práva, zodpovednosť či dlhodobé plánovanie podoprené faktami, nie emóciami. Toto premietame aj do nášho pohľadu na volebné programy.
2. Nehodnotíme politikov, ale programy. Samozrejme, v reálnom svete je každý program v rukách konkrétneho politika a jeho charakterové vlastnosti vstupujú do hry. No sotva sa môžeme báť, že by voliči zabudli hodnotiť osobu politika. Veď prieskumy vedú dve strany, ktoré nemajú vôbec žiaden program. Je to naopak - voliči sú primárne nastavení rozhodovať sa podľa emócií, ktoré im prináša strana a jej predstavitelia. My sa snažíme časť elektorátu motivovať, aby sa aspoň pozreli aj na programy.
3. Robte program dlhodobo, nie dva mesiace pred voľbami. SaS má niektoré časti programu staré 8 rokov. Hýčka ich a opatruje. Za tú dobu neprišli žiadne reformy, ktoré by zmenili situáciu. Tou ich aktuálnou programovou knihou by ste vykoľajili vlak, taká je hrubá. Samozrejme, kvantita nie je kvalita, ale pripomeňte mi, ktorá strana má v programe

tie super kvalitné reformy, ktoré by zatienili masu pešiakov, ktorých na front poslala SaS?

4. Vyhýbajte sa floskuliám a slovnej vate. Všetci chcú „znižit byrokráciu“, dosadiť „zodpovedných a čestných ľudí“ do nemocníc či škôl, „pomôcť malým podnikateľom“, podporovať „priemysel O“, či „rozvíjať ekologické riešenia“, ale nikto nenapíše, ako presne tú vodu premenia na víno. Úplne sa tomu nevyhli ani v SaS, ale pri 1144 bodoch je ťažké byť stále nekonkrétny a nejedno ich opatrenie má pomenovaný konkrétny zákon, či dokonca paragraf, ktorý chcú upravovať. To nemá byť apel na to, aby program mal šialených 370 strán. Stačí dodržiavať pravidlo, že konkrétnych opatrení by mala byť väčšina.
5. Konzultujte. Pred týmito voľbami tak u nás v INESS spravilo 6 politických strán. SaS konzultuje dlhodobo a nielen s nami. Jeden príklad - v marci 2019, keď väčšina strán o programe ešte ani nechyrovala, pozvala SaS zhruba 50 ľudí, nestraníkov, z oblasti zdravotníctva, od analytikov, cez manažment nemocníc, až po lekárov, sestry a patientske organizácie a počas jedného dlhého dňa s nimi bod po bode diskutovali prvú verziu ich zdravotníckeho programu. Takéto stretnutie sa snád' nikdy neodohralo ani na pôde ministerstva.
6. Ak ste konzistentní a rovnaké princípy uplatňujete naprieč celým programom, všetky časti budú buď dobré, alebo zlé.
7. Čeština má peknú frázu - nelháť si do vlastnej kapsy. Ani vy si neklamte. Efektívnejšia verejná správa, nižšia korupcia, či efektívnejší výber DPH sú len pekne znejúce frázy, ktoré vám miliardový sekeru nevyriešia. Všetko sú to vznešené ciele, ale bude trvať niekoľko volebných období, kým (ak) sa k nim prepracujete. Ak nebudete konkrétni v opatreniach k týmto cieľom, zaradíme vaše návrhy medzi nepodložené sľuby. A nezabúdajte na dôležitý fakt - ak aj niečo ušetríte, pod vami bude ešte 420 000 zamestnancov verejnej správy, ktorí sa hneď k voľnej peňaženke prihlásia.
8. Dajte do programu čísla. Vďaka Rozpočtovej rade a jej modelu Simtask ľahko zistíte, aký výpadok má navrhované znižovanie daní a odvodov. V horšom prípade ho skúste odhadnúť aspoň od oka, alebo bod 5 - konzultujte. Nestane sa tak, že navrhnete krásne zníženie daní, na ktoré budú ešte vaši vnuci splácať úroky, pretože ste ho zabudli vykryť úsporami.

Ak sa týmto pohľadom pozriete na jednotlivé programy, pochopíte, prečo je SaS víťaz v týchto 5 oblastiach. Je nám jasné, že voľby nevyhráva program a ani po voľbách nie je program zárukou toho, že to strany vo vláde nepohnoja na celej čiare. Rovnako sa ospravedlňujeme, ak niekde medzi malými začínajúcimi stranami je programový diamant, ktorý sme neohodnotili. Na túto aktivitu nemáme granty, ani sponzorov (nie, ani zo SaS). Berieme to ako našu povinnosť ľuďom pred voľbami pripomenúť, aby sa pozreli aj na programy, nielen na mítingy a billboardy. A zároveň je to istá forma tradície, ako silvestrovský výstup na Chopok. Takže sa chystajte aj o štyri roky!

blog N, 14.2.2020

Ako napísať dobrú reformu školstva



Róbert Chovanculiak

Základom je vzdať sa sľubov o podpore a budovaní.

Volebné programy sú prehliadkou túžob a priání. Toplatí špeciálne pre školstvo. Všetci chcú múdrejšie, kritickejšie mysliače, šťastné, športujúce a zdravé žijúce deti. K tomu patria aj kvalitní učitelia, ktorí budú učiť dôležité vedomosti z kvalitných učebníc.



Problém nie je cieľ, ale prostriedok – ako toto dosiahnuť? V tejto časti sa mnohé volebné programy preklapia z kvetnatých opisov do stručného a nejednoznačného habkania.

Najčastejšie sa v programoch dočítate, že strany plánujú problémy v školstve vyriešiť zvýšením, zabezpečením, zlepšením, posilnením, vybudovaním alebo podporením.

Plánujú podporiť kvalitné duálne vzdelávanie, vybudovať sieť materských škôl, zabezpečiť nové schémy vzdelávania učiteľov, podporiť kvalitné vysoké školy alebo založiť nové úrady na podporu pedagogických fakúlt, výučby učiteľov či na podporu vedy a výskumu.

Lenže takéto veci sa ľahšie napíšu ako spravia. Vybudovať nový fungujúci úrad, ktorý naozaj niečo zlepší, je náročná vec. Školstvo je komplexný systém so silnou zotrvačnosťou. Dobrý úmysel nestačí. Nápad na podporenie, posilnenie alebo vybudovanie ľahko skončí neúspechom. Posledné dekády sú toho peknou ukážkou.

Zrno od pliev

Účinnejšie je sa zamerať na veci, ktoré nefungujú a tie odpojiť od blahodarného prameňa verejných financií. Teda skôr pristupovať k zmenám osekávaním – via negativa. A následne rozviazať ruky všetkým možným iniciatívam zo všetkých možných sektorov, aby zaplnili vzniknutý priestor.

Sem patria neziskovky, podnikatelia, občianska spoločnosť a tak ďalej. Ako by mohol takýto postup vyzeráť v praxi?

Napríklad vo vede neriešiť problémy zakladaním nového úradu, ale ukázať, ako oddelíme zrno od pliev.

Akú hodnotu za peniaze pre daňového poplatníka prináša napríklad APVV projekt s názvom „Slovenský výskum na sudánskej lokalite Duwejm Wad Hadž“? Zdroje plynúce na podobné projekty následne chýbajú biochemikom, ktorí

skúmajú vývoj molekulárnych diagnostík a prognostík nádorov.

Riešením je via negativa.

Odrezať nekvalitu

Taktiež je otázne, ako bude fungovať a čo prinesie nový úrad podporujúci pedagogické fakulty. Ale my veľmi dobre vieme, že na Slovensku sme unikátni veľkým počtom fakúlt, kde sa dá študovať za učiteľa. Kto a ako ich odreže od verejných zdrojov? Možno by pomohli samí študenti, keby sa museli spolupodieľať na financovaní štúdia.

Via negativa prinesie menej nekvality a viac možných zdrojov pre kvalitu.

To isté sa týka aj nedostatku materských škôlok. Prečo sľubovať ich budovanie? Politici nie sú veľmi dobrí v investovaní peňazí daňových poplatníkov. Čo tak radšej sľúbiť radikálne odstránenie zbytočnej byrokracie a prebujnenej regulácie, ktorá je spojená so zakladaním materských škôlok? Via negativa.

Zlepšovať kvalitu učiteľov plošným zvyšovaním plátov? Čo tak ukázať, ako identifikovať nekvalitných učiteľov a ako rozviazať ruky riaditeľom, ktorí ich chcú prepustiť.

Majú deti málo pohybu? Prečo povinne zavádzať viac telesnej výchovy? Čo tak odstrániť povinnosť detí sedieť v škole hodiny denne s pevne stanovenými časovými rámcami?

Je obsah vzdelávania zlý? Prečo sľubovať jeho prepísanie? Čo tak rozviazať učiteľom ruky, zbaviť ich záťaže vo forme byrokracie, štátneho vzdelávacieho programu a prestať ich šikanovať štátnou školskou inšpekciou? Možno budú mať následne viac času na lepšiu a kvalitnejšiu prípravu.

Netvrdím, že riešenia vo forme via negativa sú dokonalé a odstránia všetky problémy. Majú však jednu veľkú výhodu pred podporovateľskými a budovateľskými predstavami z volebných programov: s vysokou pravdepodobnosťou niečo naozaj zlepšia a neskončia fiaskom.

SME, 19.2.2020

Programy pre voliča-milión



Martin Vlachynský

Pamätáte si staré časy keď sme hotel vyberali podľa odporúčania známych, a nie podľa ratingu na rezervačných portáloch? Pozerali sme filmy podľa ukážok v telke, a nie podľa hodnotenia na čsf.d? Keď sme pred návštevou reštaurácie nevyťahli mobil a v aplikácii nekontrolovali, koľkým ľuďom sa nepozdávali ich halušky?

Zdá sa to byť dávno. Ale ak ste nostalgici, nezúfajte, ostáva ešte jedna oblasť, kde formálne hodnotenie veľkú rolu nezohráva – voľby. Ba čo viac, niekedy netreba ani len jedálny lístok. Ako inak si vysvetliť, že (ešte stále) líder prieskumov nemá predvolebný program, tak, ako ho nemal pred 4 rokmi, keď voľby jasne vyhral?

Napriek tomu, že voličov moc nezaujímajú, hodnotenia volebných programov letia. Už tradične sme hodnotenie ponúkli my v INESS. Zdravotníctvo hodnotilo aj INEKO, HPI a vo svojom voľnom čase dokonca aj dvaja analytici z IZP. Môžete nájsť masívne 50-stranové hodnotenie Republikovej únie zamestnávateľov, hodnotiaci prieskum medzi podnikateľmi spravila PAS, známkovali aj SFPA, My sme les, či Nadácia Zastavme korupciu, a ak sú vašou šálkou melty odborárske myšlienky, hodnotenie pre vás pripravila Pracujúca chudoba.

Keďže nechcem v moratóriu spôsobovať Hospodárskym novinám nepríjemnosti, komentáre k jednotlivým stranám si odpustím. Aké boli spoločné trendy? Po prvé, opozícia si dáva na programoch čoraz viac záležať. Najmä zdravotníctvo a čiastočne podnikateľské prostredie prekvapili. Chválu treba samozrejme brať s rezervou – prekvapili v tom zmysle, že popri prázdnej vate a deklaráciách dostávajú priestor aj konkrétne opatrenia.

Po druhé, potvrdzuje sa efekt, ktorý ekonómovia a politológovia nazývajú „teorém stredového voliča“. Strany opúšťajú v programoch radikálnejšie nápady (či už doľava, alebo doprava) a snažia sa uspokojiť „voliča-milión“. To je aj dobre, aj zle – menej znárodňovania, aj menej privatizácie. Dane nezvyšovať, ale ani neznižovať. Nezavádzať veľké regulácie, ale ani neliberalizovať. Do dôchodkového systému rýpať len kozmeticky. Môžete povedať, že s neexistujúcim programom dvoch veľkých strán to neplatí, ale podľa mňa to skôr teóriu potvrdzuje. Nemať názor je tiež programom.

Takýto vývoj znamená jednu dôležitú vec. Bude veľmi dôležité, kto ten „volič-milión“ je. Kde sa ukotví stred. Vidíme to už dnes – pred pár rokmi absurdne populistické opatrenia ako vlaky či obеды zadarmo, ústavný dôchodkový strop, alebo banková daň, sa stali novým štandardom, okolo ktorého strany opatrne našlapujú. Stabilita nemusí byť zlá z krátkodobého hľadiska. No ak vo verejných financiách tiká demografická časovaná bomba, politici hýčkajúci voliča-milión jej výbuchu zabrániť nedokážu.

HN, 24.2.2020

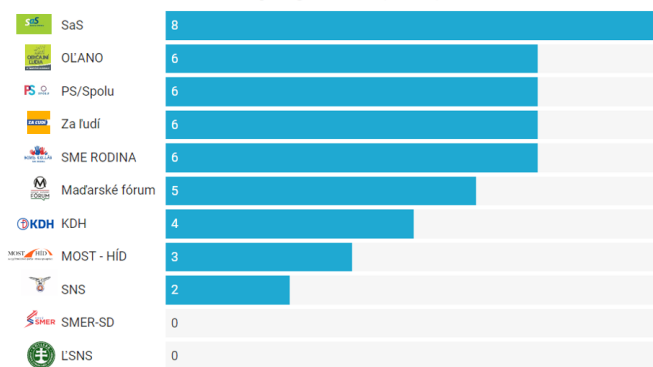
Hodnotenie volebných programov Školstvo

Róbert Chovanculiak

Ako napísať dobrú reformu školstva? Zhodnotili sme návrhy a opatrenia jedenástich politických strán.



INESS Hodnotenie programov (0-10): Školstvo



Upozornenie: Pri príprave niektorých častí svojich volebných programov INESS kontaktovalo so žiadosťou o pomoc/konzultáciu/overenie si informácií 6 z 11 hodnotených politických strán.

OLANO 6/10

Program hnutia OLANO v úvode zdôrazňuje dôležitosť vzdelávania. Následne hneď prvé opatrenie navrhuje zvýšenie platov učiteľov počas najbližšieho volebného obdobia o 10% ročne. Takýto výrazný návrh zvyšovania výdavkov nie je nikde vyčíslený. V programe je identifikované množstvo slabých stránok školstva, ktoré OLANO navrhuje riešiť. Tieto riešenia sú však spravidla v abstraktnej forme a nie je úplne zjavné, akými opatreniami je ich možné dosiahnuť. Napríklad posilniť osobnú zodpovednosť učiteľov, zvýšiť nároky na uchádzačov o štúdium na pedagogických fakultách, zvýšenie odbornej kompetentnosti obcí a miest pri zriaďovaní škôl atď.

Pozitívne hodnotíme snahu odstraňovať prekážky zakladania materských škôl, slobodný výber učebníc, zrovnoprávenie financovania medzi súkromnými a verejnými zriaďovateľmi, alebo zaviesť možnosť domáceho vzdelávania počas celej základnej školy a uznávanie dosiahnutého vzdelania mimo oficiálnej školy – po splnení podmienok zo zákona. OLANO taktiež navrhuje, aby testovanie žiakov na základnej škole T9 tvorilo základ pre prijímacie konanie na stredné školy. Vo vysokom školstve navrhujú zaviesť pri financovaní zohľadňovanie úspešnosti absolventov.

MOST - HÍD 3/10

Strana MOST - HÍD venuje školstvu len obmedzený priestor, kde ako ostatné strany volá po zvyšovaní kvality. Medzi konkrétne návrhy patrí napríklad finančná podpora obciam pri výstavbe materských škôlok, ale nijak sa nevenuje najdôležitejšiemu problému v tejto oblasti a to je regulácia a prekážky pri ich budovaní. MOST - HÍD tak isto navrhuje zavedenie povinnej predškolskej výchovy od 3 rokov veku a zároveň zaviesť povinnosť získať minimálne stredoškolské vzdelanie. Takáto kombinácia opatrení by znamenala pre niektorých žiakov rozšírenie povinnej dochádzky o 5 rokov a viac. Za pozitívne sa dá považovať návrh na zefektívnenie financovania vysokých škôl a optimalizáciu ich siete. Tieto návrhy však nie sú konkretizované. Na druhej strane pri základných a stredných školách MOST - HÍD žiadnu optimalizáciu siete nenavrhne. Naopak, pri stredných školách navrhuje zohľadnenie osobitného kritéria vyučovacieho jazyka

MOST HÍD
az együttműködés pártja - strana spolupráce

záujemcov o štúdium.

KDH 4/10



Hneď v úvode programu KDH plánuje zvolávať celospoločenskú diskusiu k vzdelávaniu. Takýchto pokusov spolu s tvorbou dokumentov, plánov a vízií už bolo v minulosti na Slovensku realizovaných niekoľko. V súčasnosti by politické strany už mali mať ustálenú predstavu, čo a ako chcú meniť v školstve. KDH v programe navrhuje využiť existujúce organizácie ministerstva školstva ako Štátny pedagogický ústav, NÚCEM, či metodické centrá na zabezpečenie zmien v obsahu vzdelávania, t.j. čo a ako učiť. Toto je však postup, ako bol tvorený obsah vzdelávania a neprináša očakávané výsledky. Nejde tak o žiadnu významnú reformu.

Z pohľadu zlepšovania výsledkov PISA sa dá považovať za pozitívne navrhované využitie výsledkov testovania T9 a maturitu pri prijímaní do vyšších stupňov vzdelávania. Pozitívne sa dá hodnotiť návrh na otvorenie trhu s učebnicami a prenesením prostriedkov na učebnice do normatívu na žiaka. KDH sa relatívne obsiahlo venuje vysokému školstvu, kde chce zvyšovať autonómiu vysokých škôl spolu s navyšovaním finančných prostriedkov. Kombinácia týchto riešení však v súčasnosti priniesla neuspokojivý stav vysokého školstva, na ktoré už dnes dávame relatívne vysoké množstvo zdrojov v prepočte na výkon ekonomiky a počet študentov.

Maďarské fórum 5/10



Strana MF má špecifický program, kde sa striedajú pozitívne všeobecné návrhy s príliš konkrétnymi opatreniami určenými na rozvoj maďarskej menšiny na Slovensku. Program začína návrhom zvýšiť platy začínajúcich učiteľov na úroveň priemernej mzdy a podobné zvýšenie navrhujú aj pri vysokoškolských učiteľoch. Konkrétne dopady na rozpočet však nie sú vyčíslené. Ako pozitívne hodnotíme návrh na vrátenie kompetencií financovania regionálneho školstva pod Ministerstvo školstva, liberalizáciu vydávania a distribúcie učebníc, viac flexibility pre školy pri obsahu vzdelávania a návrh zrušiť povinnú materskú dochádzku.

Strana taktiež požaduje, aby riaditeľov škôl vyberali výlučne školské rady. Podobne ako ostatné strany navrhuje MF zvyšovanie počtu asistentov a financií na inkluzívne vzdelávanie. Okrem toho chce vyššími výdavkami podporiť maďarské metodické a didaktické centrum a zvýšiť normatívne financovanie v národnostnom školstve.

V závere program prechádza do detailov ako vydanie učebnice o kultúre národnostných menšín. Alebo zvyšovanie podielu vysielania v maďarskom jazyku vo vysielaní verejnoprávnej televízie a financovania kultúrnych inštitúcií.

Koalícia PS/Spolu 6/10



Program strán PS a Spolu identifikuje množstvo slabých stránok v súčasnom školstve, ale ich riešenie často vidí vo vytváraní nových inštitúcií, úradov, grantových schém alebo platforiem a vo zvyšovaní podpory a existujúcich alebo nových výdavkov. Príkladom môže byť plán vytvoriť novú Slovenskú učiteľskú akadémiu, ktorá by

zlepšovala obsah vzdelávania učiteľov a združovala pedagogické fakulty. Pričom tento návrh nerieši hlavný problém vo forme veľkého počtu slabo kvalitných pedagogických fakúlt.

Pozitívne hodnotíme dôraz na postupné testovanie kurikulárnych zmien na školách namiesto plošného zavádzania. Slabou stránkou programu je prílišná abstraktnosť a nekonkrétnosť návrhov. Zlepšiť, skvalitniť, sprístupniť, zabezpečiť sa dá mnohými spôsobmi. Medzi konkrétnejšie dobré riešenia môžeme zaradiť: odstraňovanie byrokracie pri zakladaní materských škôlok, otvorenie trhu s učebnicami, racionalizácia siete škôl na druhom stupni, športové poukazy (ak ide o presmerovanie zdrojov a nie ich navýšenie) a zavedenie odmeňovania učiteľov prostredníctvom pohyblivej zložky. PS/Spolu navrhuje taktiež výrazne zvyšovať plošné mzdy učiteľom o 10 % ročne do roku 2024, pričom náklady na toto opatrenie nie sú nikde bližšie uvedené.



SAS 8/10

Program strany SAS pri každej časti vychádza z krátkej analýzy súčasného stavu a následne sú navrhnuté konkrétne riešenia a opatrenia ako tento stav zlepšiť. Za pozitívne hodnotíme sústredenie sa na priority. Napríklad SAS navrhuje pri riešení platovej otázky učiteľov zamerať sa na začínajúcich učiteľov, väčšiu flexibilitu pri odmeňovaní kvalitných učiteľov a zavedenie príplatkov na životné náklady pre učiteľov žijúcich v regiónoch s vysokými nákladmi. Tieto návrhy však neboli finančne vyčíslené. Pozitívne hodnotíme konkrétne zníženie počtu rezortných organizácií a vyčíslenie úspory, zjednodušenie financovania školstva a odstránenie konfliktov záujmov (VÚC), plán racionalizácie siete škôl, otvorenie trhu s učebnicami, získavanie informácií o uplatniteľnosti absolventov a zohľadňovať ju pri financovaní VŠ. Vysoko pozitívne hodnotíme nápad zaviesť „voľnočasové“ poukazy, ktoré nahradia neprehľadný a korupciu priťahujúci spôsob financovania športu dnes.

K dosiahnutiu maximálneho počtu bodov chýbajú programu návrhy riešenie problému spoplatnenia vysokých škôl a odvaha priniesť významnejšiu reformu do školstva: napr. zavedenie vzdelávacích poukazov (voucherov) alebo nového „slobodného“ typu škôl aké poznáme z Veľkej Británie (Free schools) alebo USA (Charter schools), ktoré by boli oslobodené od byrokracie, regulácií a iného zasahovania zo strany štátu.

Za ľudí 6/10



V programe sú identifikované vypuklé problémy školstva a je silno zdôrazňovaná dôležitosť ich riešení. Avšak chýbajú alebo sú len v náznakoch opísané spôsoby ako tieto problémy riešiť a aké konkrétne opatrenia bude strana navrhovať. Riešenie je spravidla navrhnuté vo forme zvýšenia počtu (asistentov, psychológov, špeciálnych pedagógov), lepšieho rozhodovania (lepšie vzdelávanie pre učiteľov, lepšie predmety a viac športu pre žiakov) alebo navýšenia finančných zdrojov (zvýšime platy učiteľov na úroveň 100% platov vysokoškolsky vzdelaných ľudí). Chýbajú finančné odhady a konkrétne návrhy ako ciele dosiahnuť systematickými opatreniami. Za pozitívne hodnotíme návrh zamerať sa na zníženie počtu nekvalitných vysokých škôl, otvorenie trhu s učebnicami, flexibilnejšie osnovy, postupné testovanie zmien a zrušenie Fondu na podporu športu.

Okrem toho Za ľudí navrhujú zaviesť 4-ročný pedagogický bakalársky program, ktorý kompletne pripraví učiteľa. Otázkou ostáva, prečo sa musíme bakalárske štúdiu o rok predĺžiť, keď

štáty ako napr. Singapur idú opačnou cestou a štúdium učiteľov tam trvá rok-dva. Nehovoriac o tom, že by sa z tohto nového bakalárskeho pedagogického programu dalo pokračovať na magisterský program, čo by potenciálne ešte zvýšilo celkový počet rokov učiteľov na univerzite.

SME RODINA 6/10



Program strany SME RODINA sa v úvode venuje nedostatkom slovenského školstva. Tu identifikuje problémy s priamo riadenými organizáciami, neefektívnou sieťou škôl a rastúcimi výdavkami na jedného vysokoškolského študenta. Pri priamo riadených organizáciách navrhuje nadefinovať ich výstupy a služby, na ktorých zabezpečení sa môže následne podieľať aj súkromný sektor a univerzity. Pri malých školách navrhuje spájanie a zavádzanie autobusovej dopravy pre žiakov. Pozitívne hodnotíme návrh zaviesť „školský poukaz“ ako náhradu normatívneho financovania s cieľom rodičov viac zapojiť do školstva a stransparentniť proces financovania. Platy učiteľov navrhuje SME rodina regionalizovať. Na druhej strane ako populisticky návrh hodnotíme zavedenie plošných dotácií na pomôcky 100 eur ročne.

Medzi inovatívne návrhy je možné zaradiť možnosť zaviesť vekovo zmiešané triedy a zrušiť minimálny počet žiakov na stredných školách, čo vytvára problémy niektorým odborom. Problém nízkeho počtu žiakov v triedach sa dá vyriešiť vytváraním viacodborových tried s príbuznými odbormi. SME RODINA taktiež navrhuje zatraktívniť bakalársky odbor, ale trvajú na 4 rokoch štúdia. Vo vysokom školstve navrhujú zaviesť pri financovaní zohľadňovanie úspešnosti absolventov.

SNS 2/10



Strana SNS hneď v úvode sľubuje dôsledné presadzovanie Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania. Posledné roky však Implementačná jednotka pravidelne upozorňuje ministerstvo školstva, ktoré riadi ministerka SNS, že neplní vlastné navrhnuté opatrenia a nedodríava naplánované termíny. Táto istá výhrada platí aj pri celi dosiahnuť 100 % pokrytie požiadaviek na učebnice zo strany škôl. Okrem toho je v programe niekoľko abstraktných cieľov, ktoré nič nehovoria o tom, ako ich chce strana SNS dosiahnuť a aké financie použije na ich krytie.

SMER-SD 0/10



Nezverejnili program.

Kotleba-ĽSNS 0/10



Nezverejnili program.

Hodnotenie volebných programov Daňová politika



Radovan Ďurana

Daňová a odvodová politika predstavujú kľúčovú súčasť politických programov strán. Financovanie priorít je možné len prostredníctvom úspor vo výdavkoch, alebo dodatočným navyšovaním daňového zaťaženia občanov. Daňová politika a váha jednotlivých daní tiež významne ovplyvňuje prerozdelenie bohatstva v spoločnosti. Programy strán sa významne odlišujú v kvalite spracovania.



Viacere strany celkom podrobne popisujú preferované zmeny v daniach, ale niektoré strany svoje návrhy na nové politiky a dávky nijako neopierajú ani o úspory vo výdavkoch ani o nové dane. V našom hodnotení získavajú vyššie body tie strany, ktoré preferujú nižšie daňovo odvodové zaťaženie a stavajú sa zodpovedne k verejným financiám.

Spoločným neduhom týchto volieb je túžba financovať nové výdavky z efektívnejšieho výberu DPH. Daňová medzera je iste veľký problém, ale pravdepodobnosť, že po daňových kobrách, kontrolných hláseniach, či e-kase sa podarí vysnívanú miliardu rýchlo dostať do rozpočtu, je veľmi malá. Druhou nepravdepodobnou túžbou viacerých strán je vybrať významnej sumy tzv. digitálnou daňou. Teší nás, že väčšina strán si dáva za cieľ zaviesť pravidelné schvaľovanie daňových zákonov s účinnosťou vždy k 1. januáru.

Potrebné je tiež zdôrazniť, že väčšina volebných programov akoby nebrala do úvahy, že nová vláda zdedí verejné financie s deficitom 1,5-2 % HDP a prvoradou úlohou bude hasiť tento problém.

Osobitnou časťou tohto hodnotenia je postoj strán k udržateľnosti dôchodkového systému. Tá sa výrazne zhoršila po schválení stropu na vek odchodu do dôchodku a zvýšení minimálnych dôchodkov. Ústavné schválený strop odchodu do dôchodku 64 rokov predstavuje takú záťaž, ako okamžité zvýšenie odvodov zamestnanca z 9,4 na 12,4%. Veľmi štedré a benevolentné pravidlá minimálneho dôchodku spôsobia, že v horizonte 20 - 30 rokov bude viac ako 50% dôchodcov poberať minimálny dôchodok, čo v kombinácii s dôchodkovým stropom povedie k neudržateľnosti prvého piliera.

Orientačné body, podľa ktorých INESS hodnotil programy na škále 1-10 bodov:

10 - Strana znižuje daňové zaťaženie, prichádza s pozitívnymi zmenami v daňovom systéme - nesľubuje neudržateľné výdavky

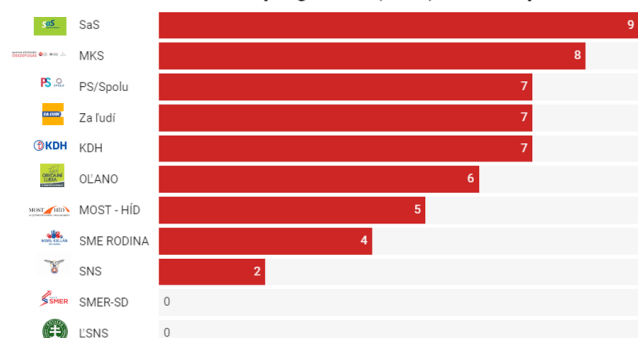
5 - Strana zachováva daňové zaťaženie, nenavrhuje konkrétne

zmeny, v programe sú návrhy ktoré zhoršujú udržateľnosť verejných financií

1- Zavádza nové dane a navrhuje neudržateľné výdavky

Upozornenie: Pri príprave niektorých častí svojich volebných programov INESS kontaktovalo so žiadosťou

INESS Hodnotenie programov (0-10): Daňová politika



o pomoc/konzultáciu/overenie si informácií 6 z 11 hodnotených politických strán.

PS/Spolu 7/10

Program koalície PS/Spolu chce zmeniť daňový mix, ale nechce vyberať viac zdrojov z ekonomiky. Chce znižovať daňové zaťaženie práce a kompenzovať to vyššími majetkovými a ekologickými daňami. Každoročná progresívna daň z automobilu by sa odvíjala od množstva emisií (g/km) a nahradí registračný poplatok.



Koalícia chce mierne zvýšiť progresivitu zdanenia, aby nižšie zarábajúci vďaka odpočítateľnej položke 300 € platili menej daní a odvodov, a ľudia s vyššími zárobkami viac. Program chce znížiť minimálne odvody SZČO ale zvýšiť zaťaženie živnostníkov s vyššími príjmami (nie je špecifikované ako).

Daň z príjmov právnických osôb chce zjednodušiť v zaostávajúcich regiónoch, kde chce umožniť nulovú sadzbu na reinvestovaný zisk.

Ani v tomto programe nechýba digitálna daň. Sektorové dane ako daň z poistenia, či bankové dane by zrušili, daň na trhoch s nízkou konkurenciou (telekomunikácie, energie) by ponechali.

PS/Spolu navrhuje ďalšie nové dane: daň z ťažby dreva, daň z billboardov, daň z hazardu alebo daň z nezdravých nápojov.

PS/Spolu by chcelo zrušiť/zmeniť možnosť programového výberu úspor sporiteľov z II. piliera.

Udržateľnosť dôchodkov:

Koalícia explicitne v programe prejavuje vôľu zrušiť/zmeniť dôchodkový strop. K minimálnemu dôchodku sa strana nevyjadřila.

Sme rodina 4/10

Program hnutia Sme rodina obsahuje návrhy na zvýšenie či



zavedenie nových daní, aj zníženie (v malej miere) existujúcich daní. Program zároveň obsahuje plán gigantických investícií, na ktoré by si štát musel požičať, dúfajúc, že ekonomická aktivita vyplývajúca z týchto investícií vygeneruje dostatok daní. Zaujímavým návrhom je snaha o tzv. ear-marking, alokovanie časti výnosu spotrebných daní na konkrétne účely v zdravotníctve (daň z alkoholu na kardiologické účely).

Zaviest' chce daň z dividend pri vývoze kapitálu do zahraničia (hoci existujú zmluvy o zákaze dvojitého zdanenia). Tá sa má uplatňovať na zisk, ktorý už bol zdanený daňou z príjmu. Sadzba má byť 33 %.

V programe nechýba zdanenie energetických monopolov, ktorých zisky by mali byť zaťažené 50 % sadzbou.

Strana chce zdaníť digitálnou daňou nadnárodné korporácie, a to za využívanie internetu pri dodávkach alebo sprostredkovaní tovaru, ako aj z predaja údajov o klientoch, ktorý realizujú so zákazníkmi na území SR. Digitálnu daň budú platiť len veľké nadnárodné korporácie s globálnym ročným obrátom nad 750 miliónov eur. Sadzba dane bude 5 %, rozpočtu má priniesť 100 mil. ročne.

Trh práce chce podporiť inštitútom Sezónneho zamestnávania v poľnohospodárstve, kontrakt by mohol trvať 180 dní, s daňovo odvodovou záťažou 10 %.

Všetky služby v cestovnom ruchu, vrátane podporných (napr. aquaparkov, či predaja suvenírov), zaťažovať 10 % DPH.

Chce zrušiť 2 % odvod do umeleckých fondov.

Navrhuje vyššiu hodnotu daňového bonusu 44 € pre všetky deti.

Percentá z dane z príjmu by mohli pracujúci ľudia darovať aj rodičom ako poďakovanie za výchovu.

Udržateľnosť dôchodkov:

Strana strop na vek odchodu do dôchodku podporila v parlamente, naďalej ho podporuje. K minimálnemu dôchodku sa v programe nevyjadřuje.

Za ľudí 7/10



Strana navrhuje spravodlivejšiu daňovú politiku, spočívajúcu v znížení daní z práce a zvýšení daní z majetku a kapitálových príjmov. Chce zachovať aktuálny objem vybraných daní, v prípade potreby konsolidácie získať zdroje z ekologických a majetkových daní.

Nížšie daňovo odvodové zaťaženie práce chce strana dosiahnuť znížením sociálnych odvodov, krytým dotáciami zo štátneho rozpočtu.

Daňové zaťaženie chce znížiť rodinám tak, že s každým ďalším dieťaťom bude daňový bonus vyšší na každé dieťa. Začínať bude pravdepodobne na hodnote 44 € pri jedináčkovi, bez ohľadu na vek.

Odvody na všetky dohody mimo pracovného pomeru do 300 € mesačne by podľa českého vzoru mali byť zrušené.

Strana zruší zníženú sadzbu 15 % a zavedie jednotnú sadzbu pre

daň z príjmov právnických osôb.

Strana chce výhľadovo rušiť selektívne sektorové dane (osobitné odvody v regulovaných odvetviach).

Strana navrhuje 100 % daň na nelegálne nadobudnutý majetok verejných funkcionárov.

Rovnako navrhuje zdanenie nadnárodných digitálnych spoločností, ktoré by zabezpečilo, že zisky, vytvorené v EÚ, budú v EÚ aj zdanené.

Udržateľnosť dôchodkov:

Hoci strana v programe spomína zvýšenie udržateľnosti prvého piliera, explicitné riešenie neuvádza. V prieskume sa však vyjadrila za návrat k naviazaniu na očakávanú dobu dožitia.

K problému minimálnych dôchodkov sa strana nevyjadruje.

SNS 2/10

Program strany je písaný podľa pravidiel, že papier znesie všetko. Hoci navrhuje radikálny pokles daňového zaťaženia, neobsahuje v podstate žiadne návrhy na porovnateľné zníženie výdavkov. Naopak, sľuby ako 20 % rast starobných dôchodkov by verejné financie bezpečne zruinoval.



Strana navrhuje zníženie daňovo odvodového zaťaženia. Sezónne zamestnávanie bez platenia odvodov. 15 % sadzba dane z príjmov pre všetky firmy, 10 % na všetky služby cestovného ruchu – pohostinské a stravovacie služby.

V programe je návrh na 10 % DPH na všetky potraviny

Strana chce zaviesť špeciálnu daň na technologické giganty.

Sezónne zamestnávanie by malo byť bez odvodov.

Navrhuje daňový bonus 150 € na každé dieťa, ktorý zníži príjmy štátu o 1,7 mld. €.

Udržateľnosť dôchodkov:

Strana dôchodkový vek v programe nerieši, naopak navrhuje také zvýšenie dôchodkových dávok, ktoré by zvýšilo výdavky o ďalších 20 %.

OL'ANO 6/10

Hnutie OL'ANO chce znížiť dane a odvody obvyčajných ľudí, presadzovať veľmi progresívne majetkové dane a hľadať riešenie ako zdaňovať neférové príjmy z lobizmu, korupcie či privatizácie. Chce zvýšiť odpočítateľné položky pre dane a zdravotné odvody.



Čiastočný úväzok pre ženy s malými deťmi podporiť nezaťažovaním ich príjmu do 200 € mesačne daňami a odvodmi.

Malým živnostníkom s obrátom do 50 000 € chcú uľaviť zavedením daňovo odvodového paušálu (licencia).

Hrozia 50 % špeciálnou sadzbou na zisk najmä energetických, vodárenských firiem v prípade neúčinnnej regulácie.

Počítajú s digitálnou daňou informačných gigantov (GAFA).

Udržateľnosť dôchodkov:

Strana v programe explicitne neuviedla postoj k dôchodkovému veku, v prieskume sa vyjadrila v prospech obnovenia naviazania veku na dobu dožitia. Na druhú stranu navrhuje zrušenie dôchodcovej valorizácie na pravdepodobne švajčiarsku, ktorá zohľadňuje aj mzdy a teda zvyšuje výdavky dôchodkového zabezpečenia. K minimálnemu dôchodku sa strana nevyjadrila.

KDH 7/10

Hnutie chce znížiť daňovo-odvodové zaťaženie zamestnancov i zamestnávateľov. Vzniknuté dodatočné potreby financovania sociálneho a dôchodkového systému navrhujú financovať úsporami vo výdavkovej časti štátneho rozpočtu. V programe sa zaväzuje k odvážnemu cieľu, že hnutie nepodporí ani nenavrhuje zavedenie nových daní.



V programe chce daňovo odvodovými úľavami podporovať zamestnávateľov, aby podporovali využívanie zdieľaných, skrátených pracovných úväzkov a iné flexibilné formy práce pre matky a otcov.

Hnutie chce presadiť rodinné daňové priznanie, ktoré bude výhodnejšie ako súčasný stav. Po 20 rokoch spolužitia páru klesne daňové zaťaženie. Daňový bonus by mal vzrásť až na 100 € pri viacdetských rodinách.

KDH chce uľaviť malým podnikateľom zvýšením hranice pre povinnú registráciu platiteľa DPH na 60 tis. € na rok.

Znížená 10 % DPH musí platiť na celkové služby spojené s cestovným ruchom, teda nie len na ubytovanie, ale aj na stravovanie a iné služby spojené s ubytovaním.

Udržateľnosť dôchodkov:

Strana v programe nepomenovala zábery v prípade veku odchodu do dôchodku, alebo minimálneho dôchodku.

MOST - HÍD 5/10

Program strany je veľmi skúpy na opatrenia v daňovej politike, preto dostal také nízke hodnotenie.



Strana chce oslobodiť obce od dane z príjmov z podnikania.

V programe navrhujú znižovanie administratívnej záťaže a daňovo-odvodového zaťaženia práce a podnikania.

Udržateľnosť dôchodkov:

Strana sa explicitne nevyjadruje na tému dôchodkového veku, v prípade minimálnych dôchodkov navrhuje zavedenie podmienky predĺženia podmienky platenia odvodov pre priznanie dôchodku.

SAS 9/10

Program strany v oblasti daňovej politiky je najviac prepracovaný, niekedy



až do zbytočného detailu. Strana otvorene deklaruje svoj postoj k zásadným daňovým a odvodovým otázkam. Navrhuje prehľadnejší daňový systém bez selektívnych daní so znižovaním daňového zaťaženia. Kritickým bodom ich programu však ostáva systém Odvodový bonus, ktorého dopady nie sú bez fiškálnych rizík.

Strana nebude zvyšovať daňové zaťaženie. Pripúšťa zmenu daňového mixu smerom k majetkovým, spotrebným a ekologickým daniam a menej chce zaťažiť aktivitu.

Vyššie daňové výnosy než plánované chce vracať do ekonomiky formou zníženia alebo rušenia daní.

Opäť by zaviedla rovnú daň, najvyššie na úrovni 19 % a bez výnimiek.

Navrhuje zrušiť daň z poistenia, bankový odvod, daň z dividend, daň z regulovaných subjektov, koncesionárske poplatky, dane z pamäťových elektronických médií.

Chce atraktívniť dlhodobé investovanie rozšírením daňového časového testu.

V programe navrhuje zjednotenie a zníženie DPH na sadzbu, ktorá je rozpočtovo neutrálna. Chce vrátiť sadzbu dane vyberanej zrážkou z transferov do cudziny z 35 % na 19 %

Strana chce znížiť daň z motorových aj nemotorových vozidiel, ak tieto platia mýto. Registračný poplatok by mal klesnúť na 33 eur.

Iniciuje odluku cirkví od štátu. Za najvhodnejší model financovania cirkví považuje asignačný model v prospech registrovanej cirkvi z dane z príjmov občanov. Ten umožňuje slobodu rozhodovať, koho chce daňovník svojimi daňami podporiť.

Obedy zadarmo chce strana nahradiť zvýšeným daňovým bonusom na dieťa v rovnakej sume.

Udržateľnosť dôchodkov:

Strana sa explicitne nevyjadruje k stropu veku odchodu do dôchodku v programe, v prieskume podporuje návrat k naviazaniu na dobu dožitia. Pri priznávaní minimálnych dôchodkov strana chce vylúčiť z posudzovaného obdobia dobu, keď bol človek nezamestnaný a evidovaný na úrade práce.

Maďarská komunitná spolupatričnosť 8/10

MKS patrí k stranám, ktoré chcú znižovať daňovo odvodové zaťaženie práce, konkrétne zavedením odpočítateľnej položky. Navrhuje zrušiť selektívne dane (z poistenia, z dividend, odvod regulovaných subjektov), a chce obnoviť 19 % rovnakú sadzbu dane z príjmov fyzických osôb, len remeselníkom v dôchodkovom veku umožniť zníženie 10 % sadzbu. SZČO by mal klesnúť minimálny vymeriavací základ pre platenie odvodov na 35 % priemernej mzdy.

Pre firmy má strana pripravenú nulovú „estónsku“ daň na reinvestovaný zisk. Strana chce dať samosprávam právomoc určovať časť sadzby DPPO a ovplyvňovať tak vlastný rozpočet. Chce zrušiť koncesionárske poplatky, ktoré musia firmy platiť za zamestnancov.

Strana navrhuje zavedenie superhrubej mzdy, tzn. zlúčenie odvodov zamestnanca a zamestnávateľa do odvodu zamestnanca, čo má byť predpokladom pre zmysluplný výber daní a odvodov jednou inštitúciou.

Zvyšovať chce daňový bonus, na úroveň platnú pre deti do 6 rokov.

Z odvodov do Sociálnej poisťovne chce umožniť deťom, aby 1 % posielali priamo rodičom.

Strana v programe navrhuje zvýšenie povinného daňového preddavku (štvrtročného) zo súčasných 2 500 € na 10 000 €. Navrhuje tiež, aby zamestnávateľia nemuseli platiť odvody po nemzdových benefitoch poskytovaných zamestnancom.

Financovať toto zníženie chce z efektívnejšieho výberu DPH, priamo v programe sa zaväzuje znížiť daňovú medzeru z 25 % na 15 %. Ďalším zdrojom by malo byť zavedenie dane na CO₂.

Udržateľnosť dôchodkov:

Pozitívne hodnotíme skutočnosť, že strana sa otvorene stavia k najväčšiemu problému verejných financií – dôchodkovému systému. Vek odchodu do dôchodku by strana vrátila na pôvodný model – naviazanie na rast očakávanej dĺžky života. Minimálnemu dôchodku sa strana v programe nevenuje.

SMER-SD 0/10

Strana nezverejnila program



ĽSNS - Kotleba 0/10

Strana nezverejnila program



iness.sk, 4.2.2020

Hodnotenie volebných programov Pôdohospodárstvo



Monika Budzák

INESS pred parlamentnými voľbami zhodnotil volebné programy strán, ktoré sa umiestňujú v predvolebných prieskumoch na zvoliteľných priečkach. V našej analýze sme sledovali päť oblastí – školstvo, daňová politika, poľnohospodárstvo, podnikateľské prostredie/trh práce a zdravotníctvo.

Pôdohospodárstvo je sektor, kde nemôžeme hovoriť o nedostatku zdrojov, napriek tomu sa dlhé roky trápi viacerými problémami. Nízka pridaná hodnota poľnohospodárskej produkcie, nekonkurencieschopné farmy, rozdrobené pozemkové vlastníctvo, komplikované užívateľské vzťahy k pôde a bezcieľne dotačné politiky sú problémy, ktoré si vyžadujú viac pozornosti. Podpora farmárov by mala spočívať v odbúravaní bariér pre ich podnikanie, a nie vo vytváraní závislosti na štátnych dotáciách.

Programové body strán, žiaľ, mnohokrát inklinujú k všeobecným návrhom, bez uvedenia konkrétnych krokov, ako má byť daný cieľ

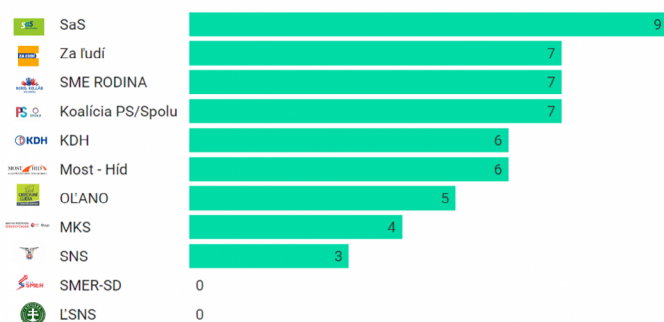
naplnený. V našej analýze sme preto pozitívne hodnotili to, ak strany bližšie špecifikovali problémy, z ktorých vychádzajú, alebo vyčíslili náklady svojich návrhov.

Pri hodnotení sme sa zamerali na opatrenia, ktoré majú zlepšiť konkurencieschopnosť v poľnohospodárstve, na ciele v dotačnej politike a tiež na opatrenia, ktoré riešia komplikované vlastnícke vzťahy k pôde.

Mnohé programy síce deklarujú cieľ posilniť podiel slovenských výrobkov na trhu, no chýba ambicioznejší a konkrétny plán na jeho dosiahnutie. Viaceré strany navrhujú nové dotačné schémy, pričom zanedbávajú lepšie nastavenie prerozdelenia prostriedkov zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ (napr. prioritá nepresúvania prostriedkov do I. piliera SPP, posilnenie a zefektívnenie Programu rozvoja vidieka, stropovanie priamych platieb na plochu, a pod.). Pozitívne hodnotíme fakt, že mnohé strany reagujú na problematiku rozdrobeného pozemkového vlastníctva a viaceré ako prioritu uvádzajú naštartovanie procesu pozemkových úprav. Na druhej strane len málo strán vníma aj problém nedostatku prostriedkov na ich realizáciu a (keďže ide o dlhodobý proces) nutnosť zabezpečenia spoľahlivého financovania aj nad rámec jedného volebného obdobia.

Upozornenie: Pri príprave niektorých častí svojich volebných programov INESS kontaktovalo so žiadosťou o pomoc/konzultáciu/overenie si informácií 6 z 11 hodnotených politických strán.

INESS Hodnotenie volebných programov (0-10): Pôdohospodárstvo



SaS 9/10

Program k poľnohospodárstvu je vypracovaný veľmi podrobne, pri návrhu riešení je takmer vždy konkrétne vysvetlenie v poznámke pod čiarou, kde sú citované konkrétne zákony, štatistiky a zmeny, ktoré chce strana implementovať. V úvode strana opisuje základné problémy a nedostatky, v ďalšej časti už navrhuje riešenia. Celkovo navrhuje 56 riešení, prvé z nich je snaha o zrušenie poľnohospodárskych dotácií na úrovni EÚ, pri ktorom však dodáva, že kým dôjde k zrušeniu, bude presadzovať ich zjednotenie na EÚ aj vnútroštátnej úrovni. Pozitívne hodnotíme, že strana sa chce zamerať na udržanie prostriedkov v Programe rozvoja vidieka (PRV), kde farmy pre získanie podpory musia splniť prísnejšie kritériá, a je proti ich presúvaniu do I. piliera SPP, ktorý tvoria priame platby (na hektár plochy). Rovnako chce sprehľadniť plán výziev v PRV, čo uľahčí podnikateľom plánovanie. Pozitívne hodnotíme aj diverzifikáciu podpory smerom k úverom pre poľnohospodárov, čo je predpokladom pre väčšiu efektivitu ako transfery. Rovnako sú snahy o transparentné fungovanie Poľnohospodárskej platobnej agentúry (PPA) podrobne



rozpísané - verejne prístupný register žiadostí o priame platby, elektronizácia a zverejňovanie výsledkov hodnotenia projektov. Pri vlastníctve pôdy pozitívne hodnotíme zámer upraviť zákon o nájme poľnohospodárskej pôdy, ktorý obmedzuje práva vlastníkov pôdy, avšak chýba konkrétne popísanie zmien. Rozdrobenosť pozemkov chce vyriešiť urýchlením pozemkových úprav, spomína aj financovanie zo štátneho rozpočtu. Na tomto mieste by sa žiadalo uviesť, v akej výške a z ktorej časti rozpočtu MPRV. Zámer sprehľadniť fungovanie Slovenského pozemkového fondu (SPF) zavedením elektronického verejne prístupného registra žiadostí o nájom hodnotíme pozitívne. SPF je inštitúcia, ktorá je dlhodobo kritizovaná pre viaceré kauzy a zdĺhavé vybavovanie žiadostí. Snaha o prepojenie SPF, PPA a Katastra nehnuteľností je ďalším vítaným zámerom v programe strany, čo umožní sprehľadniť záznamy vlastníctva k pôde a nehnuteľnostiam. Strana sa úplne nevyvarovala nekonkrétnym cieľom ako „zlepšenie komunikáciu s reštituentami“ či „skvalitnenie personálneho obsadenia“, pri ktorých nie je jasné prevedenie do praxe. Pri lesoch strana navrhuje 19 riešení, pri ktorých je evidentná snaha o obmedzenie plošných výrubov, avšak pri niektorých opatreniach nie je jasný cieľ alebo problém (uprednostnenie domácich spracovateľov dreva, zvýšenie počtu lesných škôlok, a pod.).

Za ľudí 7/10



Strana pripravila 55 cieľov pre poľnohospodárstvo a lesníctvo, z ktorých sú niektoré veľmi konkrétne (zvýšenie štátnej pomoci o 100 mil. eur ročne), iné menej konkrétne (podporíme produkciu namiesto nečinnosti). Pozitívne hodnotíme snahu o transparentnejšie využívanie vnútroštátnych dotácií v jednotlivých štátoch EÚ, aby sa v čo najväčšej miere zamedzilo skrytému dotovaniu farmárov a neférovej konkurencii. Pri priamych platbách na hektár pôdy chce trvať na dobrovoľnosti zavedenia dotačného stropu, teda maximálnej sume, ktorú môže farma z priamych platieb získať. Vzhľadom na motivácie poberať priame platby bez produkcie vyššej pridanej hodnoty toto hodnotíme skôr negatívne. Podporu chce smerovať viac k špeciálnym plodinám a na budovanie investičných celkov, konkrétnejšie prevedenie tohto cieľa do praxe však v programe chýba. Navyše, špeciálne plodiny je možné podporiť aj cez viazané priame platby, alebo program rozvoja vidieka, preto zavádzanie ďalších dotačných schém komplikuje prehľadnosť podpory farmárov. Pri pozemkovom vlastníctve hodnotíme pozitívne snahu o financovanie pozemkových úprav zo štátneho rozpočtu, keďže financovanie len z PRV v súčasnosti brzdí ich napredovanie. Časť nákladov na pozemkové úpravy chce pokryť zvýšením cien nájomného pozemkov v správe SPF. Pozitívne hodnotíme aj návrh posilnenia kompetencií pozemkových úradov, ktoré by mali pri sporoch o užívateľské právo konať ako prvostupňový rozhodcovský orgán (max. 1krát ročne), čo môže výrazne skrátiť sporové konania. Strana chce vytvoriť fond pre nepoistiteľné alebo ťažko poistiteľné riziká, čo predstavuje diverzifikáciu od kritizovaných jednosmerných ad hoc transferov. Strana reaguje aj na problematiku lesného hospodárstva, kde chce posilniť kompetencie štátnej ochrany prírody a taktiež zaviesť nezávislú kontrolu v lesoch. V programe chýba presnejší popis prevedenia jednotlivých cieľov do praxe, napr. „upravíme legislatívny rámec“ si žiada konkrétnejšie vymedzenie zmien v konkrétnych zákonoch.

KDH 6/10



Strana nevyčíslila konkrétny počet opatrení, ktoré chce v sektore poľnohospodárstva presadiť. V

kapitole „Zdravé lesy, poľnohospodárstvo a ochrana prírody“ popísala niekoľko zámerov pre zlepšenie týchto oblastí, avšak veľmi málo merateľných cieľov. Pozitívne hodnotíme zámer zaviesť decentralizovanú organizačnú štruktúru v správe Lesov SR, ktorá umožní lepšiu lokálnu kontrolu a flexibilnejšie reagovanie na potreby regiónov. Pozitívne hodnotíme aj cieľ registrovať nájomné zmluvy k pôde v katastri nehnuteľností, čo transparentní vlastnícke a užívateľské vzťahy k pôde. Skepsu vyvoláva snaha o znovuzavedenie národného potravinového katalógu, o ktorý nebol v minulosti záujem. Strana navrhuje dorovnanie podpôr na úroveň krajín V4 (nie na priemer všetkých krajín EÚ, ako to chcú iné strany), čo umožní aj lepšie porovnanie výsledkov v sektore, keďže medzi krajinami existujú viaceré podobnosti. Stropovanie priamych platieb je tiež prioritou, rovnako ako urýchlenie pozemkových úprav, tu však chýba konkrétnejšie vysvetlenie, ako to chce strana dosiahnuť (najmä financovať). Nespomína I. a II. pilier SPP a či podporuje presuny prostriedkov medzi piliermi.

Sme rodina 7/10



Strana v úvode vytvorila prehľad 16 ukazovateľov, pri ktorých uvádza ich súčasnú hodnotu a cieľ pre rok 2030. Pozitívne hodnotíme cieľ zníženia podpôr na výnosoch fariem, zníženie evidovaných bielych plôch, zvýšenie počtu území, kde prebehli pozemkové úpravy, zvýšenie hrubej pridanej hodnoty produkcie na 1 ha pôdy. Medzi cieľmi sa objavilo aj zvýšenie počtu pracovníkov na 100 ha pôdy, tu je však efektívnosť a prínos pre poľnohospodársky sektor skôr otázný. Rovnako sa v programe uvádza snaha o zamestnanie ťažko zamestnateľných ľudí, tu je otázne, či je tento zámer zmysluplný. V poľnohospodárstve chýba kvalifikovaná pracovná sila a kapitál, čo nemožno úplne nahradiť zamestnávaním nízko kvalifikovanou pracovnou silou. Pri pozemkových úpravách strana síce uvádza náklady na realizáciu, avšak nevysvetľuje, akým spôsobom ich chce dlhodobo financovať (eurofondy alebo štátny rozpočet?). Pozitívne hodnotíme podporu stropovania priamych platieb, snahu o posilnenie PRV a nepresúvanie prostriedkov z 1. piliera SPP. Strana chce zaviesť aj notifikovanú štátnu pomoc, avšak bez bližšej špecifikácie cieľa. Dorovňovanie podpôr s inými štátmi EÚ chce doceliť flexibilnou daňou, ktorá má byť uvalená na dovážané produkty z vybraných štátov. Tu vidíme zložitú implementáciu tohto opatrenia do praxe. V programe tiež uvádza snahu o zjednodušenie predaja z dvora, najmä čo sa týka množstevných limitov (bližšia špecifikácia chýba).

PS Spolu 7/10



Strana agendu pôdohospodárstva rozdelila do dvoch častí. V prípade lesov vidíme snahu o rozdelenie podniku Lesy SR na 26 samostatných podnikov, s cieľom zabezpečenia väčšej kontroly hospodárenia pre ľudí žijúcich v ich okolí. V kapitole venovanej lesom je viac opatrení, takmer všetky sú však nekonkrétne - strana bližšie nešpecifikuje, ako chce dané opatrenia pretaviť do praxe. V oblasti poľnohospodárstva hodnotíme pozitívne snahu o dereguláciu a povolenie využívania ďalších ekologických postupov, ktoré doteraz legislatívne neboli možné. Pozitívne hodnotíme snahu o zjednodušenie predaja z dvora, snahu o lepšiu kontrolu pri posudzovaní projektov z PRV, či zmenu úlohy štátnej veterinárnej správy z kontrolnej na dozornú a poradnú. Strana si kladie za cieľ úplne obmedzenie klieťkového chovu nosníc, čo je pri vysokej miere chovu na Slovensku (viac

ako 80 % nosníc v klieťkovom chove) ambiciózny cieľ, ktorý bude pre väčšinu chovateľov veľmi nákladný. Pozitívne hodnotíme cieľ urýchlenia pozemkových úprav, avšak opäť chýba vysvetlenie, ako to chce strana realizovať v praxi (najmä zabezpečenie spoľahlivého financovania). Strana podporuje stropovanie platieb, avšak nevyjadruje sa k možnosti presunu prostriedkov medzi piliermi SPP. Pozitívne hodnotíme dôraz na transparentný prenájom pôdy v správe SPF. Diverzifikáciu podpory fariem vidíme v návrhoch poistenia a úverovania fariem, žiaľ bez bližšieho vysvetlenia, či pôjde o projektové podpory z PRV alebo vnútroštátnu podporu.

Oľano 5/10



Strana v úvode programu pre pôdohospodárstvo zdôrazňuje najmä korupciu a klientelizmus ako hlavné problémy v sektore. Pozitívne hodnotíme deklarovaný zámer zjednodušiť podmienky predaja z dvora, zamestnávania a zákonných požiadaviek pre podnikanie v potravinárstve. Tieto ciele ale nie sú bližšie špecifikované. Strana chce zaviesť prísnejšie kontroly pre dovážané tovary, čo ale bližšie neodôvodňuje. V programe sa tiež spomína stropovanie priamych platieb, pozitívne hodnotíme snahu o zavedenie mikropôžičiek, ktoré sú alternatívou voči jednosmerným transferom. Strana chce podporu viazať na produktivitu, bližšie však nešpecifikuje, ako to chce realizovať. Zavedenie registra užívateľských vzťahov k pôde, či podmienenie získania priamej platby preukázaním právneho titulu k pôde vnímame ako pozitívny krok. Pri pozemkovom vlastníctve chýba snaha o scelenie pozemkov a nastolenie pozemkových úprav, ktoré sú kľúčové pre transparentnenie vlastníckych vzťahov a poberanie dotácií. Strana ale deklaruje ukončenie reštitučných nárokov, či identifikáciu pôdy nezistených vlastníkov. V programe tiež deklaruje zabezpečenie prednostného nájmu od SPF pre mladých a začínajúcich farmárov, chýba však odvážnejšia reforma smerom k fungovaniu SPF. V programe uvádza málo konkrétnych a merateľných opatrení pre zlepšenie konkurencieschopnosti sektora.

SNS 3/10



Strana rozdeľuje opatrenia smerujúce do poľnohospodárstva a potravinárstva do kapitol „Národná potravinová bezpečnosť“ a „Životaschopný vidiek a poľnohospodárstvo“. V prvej časti deklaruje ambiciózny cieľ zvýšenia podielu slovenských potravín na pultoch obchodov na 70 %, a to dotačnou schémou pre potravinový a spracovateľský priemysel, no nešpecifikuje jej konkrétne zameranie. Chce podporiť predaj potravín v malých obciach, na tomto mieste by sa však žiadalo uviesť akými nástrojmi. V sektore poľnohospodárstva sa v minulosti viackrát objavila potreba zjednodušenia tzv. predaja z dvora, no v programe strany toto nie je spomenuté. Program spomína adresnejšie pridelenie dotácií, ktoré nebude závisieť od výmery poľnohospodárskej plochy ale od výkonu farmy, no opäť bez jasnejšej špecifikácie akými opatreniami to chce doceliť. Uvádza cieľ zavedenia „zelenej nafty pre potravinárov“, avšak ani zelená nafta pre poľnohospodárov nie je schéma, ktorá by fungovala bez problémov (napr. časový nesúlad výzvy pre chovateľov mäsového dobytku). V minulosti Ministerstvo pôdohospodárstva presúvalo prostriedky z PRV do 1. piliera SPP, čím práve posilnilo prerozdelenie dotácií na tzv. priame platby na plochu. Hodnotíme negatívne, že strana presúvanie prostriedkov vo svojom programe nevyklučuje. Pozitívne vnímame snahu o

napredovanie pozemkových úprav a vytvorenie digitálneho registra právnych vzťahov k pôde, strana však nezmieňuje, či bude verejne dostupný. V programe tiež uvádza zámer vytvoriť štátnu kafilériu, vzhľadom na to, že ani jedna fungujúca dnes nie je na 100 % vyťažená, považujeme tento cieľ za bezpredmetný a strany by sa mali zamerať na to, ako napr. uľahčiť využívanie služieb zahraničných (bližších) kafilérií.

Maďarská komunitná spolupatričnosť 4/10

Strana vo svojom volebnom programe vyhradila samostatnú kapitolu pre



„Poľnohospodárstvo, potravinárstvo a rozvoj vidieka“. V niekoľkých bodoch definuje svoje priority, avšak bez bližšej špecifikácie nástrojov, akými ich chce dosiahnuť. Zo štátneho rozpočtu chce dorovnať podporu poľnohospodárov na úroveň krajín V4. Rovnako identifikuje problém slabej technologickej úrovne v poľnohospodárstve, ktorú chce zlepšiť - akými nástrojmi, to sa v programe nedozvedáme. Pozitívne hodnotíme diverzifikáciu podpory na nástroje v oblasti riadenia rizík (alternatíva voči jednostranným transferom), či zníženie odvodového zaťaženia pre sezónne práce (aj keď viac ako pracovná sila chýba kapitálové vybavenie fariem). Program identifikuje aj pozemkové vlastníctvo ako kľúčovú oblasť v poľnohospodárstve, kde vyzdvihuje najmä potrebu vysporiadania vlastníckych vzťahov. Transparentnejšie nakladanie s pôdou si bude vyžadovať okrem vyriešenia spoluvlastníckych vzťahov aj komasáciu. Preto je nutné začať predovšetkým s procesom pozemkových úprav a zabezpečiť ich spoľahlivé financovanie. Strana navrhuje IT systém pre transparentnejšie a spravodlivejšie prerozdelenie dotácií a prenajímanie štátnej pôdy, aké parametre by mal mať, a či bude verejný sa však z programu nedozvedáme. V oblasti lesov sa vyslovuje za prísnejšiu reguláciu ťažby, opäť bez presnejšej špecifikácie. Strana chce tiež spustiť osvetové programy pre spotrebiteľov - toto hodnotíme skepticky, keďže v minulosti sme boli svedkami podobných programov, ktoré sa uzavreli bez podrobnejšieho vyhodnotenia. Pozitívne hodnotíme snahu o zjednodušenie tzv. „predaja z dvora“. V programe chýba reakcia na prerozdeľovanie prostriedkov zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ a ich zameranie.

MOST-HÍD 6/10

Strana sústreďuje programové body pôdohospodárstva v dvoch kapitolách. Chce jasne definovať lesy, ktoré majú byť chránené a ktoré majú slúžiť hospodárskym funkciám. Podľa toho chce ponechať hospodárske lesy v správe Ministerstva pôdohospodárstva a chránené oblasti zase pod dohľadom Ministerstva životného prostredia. Spomína aj kategóriu rekreačných lesov, ktoré by mali spravovať mestá a obce, s cieľom jednoznačne určiť kompetentný orgán dohľadu. V dotačnej politike zdôrazňuje transparentnosť najmä vo vzťahu k vnútroštátnym dotáciám jednotlivých krajín EÚ. Kladie si za cieľ dorovnanie podpôr zo štátneho rozpočtu aspoň na úroveň okolitých štátov. Vyzdvihuje potrebu posilnenie programu rozvoja vidieka, čím chce podporu podmieňovať jednoznačnými výsledkami v poľnohospodárskej výrobe. Strana uvádza aj zvýšenie počtu dojníc (200 000), kráv (100 000) a oviec, no bez bližšieho vysvetlenia odkiaľ tieto čísla vychádzajú a



prečo majú byť pre sektor podstatné. Pozitívne hodnotíme dôraz na komasácie a cieľ naštartovať pozemkové úpravy, avšak chýba upresnenie ako majú byť financované. Program spomína aj SPF, avšak chýba ambicióznejší návrh ako fond transparentníť.

SMER-SD 0/10

Strana nezverejnila program



LSNS - Kotleba 0/10

Strana nezverejnila program



iness.sk, 5.2.2020

Spoločné hodnotenie zdravotníckych programov



Martin Vlachynský

Zdravotnícki analytici z viacerých inštitútov spojili svoje kapacity a po prvýkrát spoločne ohodnotili zdravotnícke volebné programy politických strán, kandidujúcich v parlamentných voľbách 2020.

Kto hodnotil?

Hodnotenia sa zúčastnili analytici HPI, INEKO, INESS a ako súkromné osoby zdravotnícki analytici Martin Smatana a Michal Štofko, ktorí pracujú pre štát.

Koho hodnotil?

Do hodnotenia vstupovali programy 12 strán, ktorým preferencie relevantných agentúr dávali mesiac pred voľbami reálnu šancu na zvolenie do parlamentu, t.j. mali viac než 3%. V týchto programoch sme identifikovali spolu 658 opatrení týkajúcich sa zdravotníctva.

Ako hodnotil?

Každý analytik hodnotil (1) kvalitu každého opatrenia, (2) dôležitosť každého opatrenia a (3) komplexnosť programu. V hodnotení kvality opatrenia sa odráža súhlas hodnotiteľa

Tabuľka: Porovnanie celkového hodnotenia s hodnotením jednotlivých hodnotiteľov

celkové poradie	strana	HPI	INEKO	INESS	M. Smatana & M. Štofko
1	SaS	1	1	1	1
2	PS/Spolu	2	2	2	3
3	OLaNO	4	3	3	5
4	Za ľudí	3	4	7	4
5	Sme rodina	6	5	4	2
6	Dobrá voľba	7	6	6	6
7	KDH	5	7	5	8
8	Most	8	8	8	7
9	SNS	9	9	10	9
10	MKS	10	10	9	10
11	Smer-SD	11	11	12	12
12	LSNS	12	12	11	11

s opatrením, názor na jeho rozpracovanie, vykonateľnosť či udržateľnosť. Kvalitu sme hodnotili v rozpätí <-3;3>, dôležitosť v rozpätí <0;100>. Súčinnosť a dôležitosť tvoria prínos opatrenia. Priemerný prínos navrhovaných opatrení každej strany sme vynásobili indexom komplexnosti programu (v rozpätí <0;100>). Index komplexnosti odráža skutočnosť, či sa program venuje všetkým (problematickým) oblastiam zdravotníctva. Výsledné hodnotenie je priemerom hodnotenia jednotlivých inštitútov.

Aký je výsledok?

Najlepší zdravotnícky program má strana SaS. Zhodujú sa na tom individuálne hodnotenia každého inštitútu. Majú najkomplexnejší program, v top 10 opatreniach má SaS 6 opatrení, v top 20 ich má 11, v top 50 ich má 21. Veľmi dobré programy majú PS/Spolu, OĽaNO, Za ľudí a Sme rodina.

Najhorší zdravotnícky program majú strany ĽS NS a Smer-SD. Tieto programy majú zároveň najnižšiu komplexnosť. Majú najväčší podiel negatívne hodnotených opatrení.

Ako hodnotil INESS

Prvé tri miesta v našom hodnotení sa zhodujú s priemernými výsledkami – najvyššie hodnotenie získala SaS, nasledovaná PS/Spolu a tretie miesto obsadilo OĽaNO. Ďalšie výsledky si môžete pozrieť v tabuľke nižšie.



Upozornenie: Pri príprave niektorých častí svojich volebných programov INESS kontaktovalo so žiadosťou o pomoc/konzultáciu/overenie si informácií 6 z 11 hodnotených politických strán.

Činnosť INESS podporila aj zdravotná poisťovňa Dôvera.

iness.sk, 13.2.2020

Vedia, čo ich čaká?

Martin Vlachynský



Nová vláda sa začína pomaličky utriasť. Postavy na ministerských kreslách začínajú dostávať kontúry. Nálada je dobrá, nová koalícia behá s vyhrnutými rukávmi, že čo všetko ide meniť.

Črtajúci sa konflikt okolo nájomných bytov bol nateraz schovaný pod koberec. Voliči dostali uistenie, že vlaky zadarmo a iné „sociálne“ opatrenia vlastne neboli až tak populistické a všetko ostane tak ako je, možno tu a tam s drobnými úpravami.



Samozrejme, tieto dni patria víťazom, veď kedy si to majú užívať, ak nie pár dní po voľbách. No spával by som pokojnejšie, ak by z novej koalície prebleskovali signály, že aspoň tušia, čo leží pred nimi. Nie sú to nájomné byty, ani vlaky zadarmo. Je to krutá realita. Deň pred voľbami vydala Rada pre rozpočtovú zodpovednosť februárovú verziu rozpočtového semaforu. Vo víre volieb čísla od RRZ úplne zanikli. V rozpočte na rok 2020 bol v decembri 2019 odchádzajúcou vládou nakreslený deficit necelej pol miliardy, presnejšie 480 miliónov eur. Už vtedy bolo všetkým, od NBS, cez RRZ, až po nás v treťom sektore jasné, že toto číslo je asi také realistické ako Ficova snaha o zmenu. O mesiac, v januári 2020, vydala RRZ čísla, podľa ktorých by deficit v skutočnosti mohol dosiahnuť 1754 miliónov eur.

Ubehol jeden mesiac, a vo februárovom odhade svieti hroziaci deficit až 2366 miliónov eur – teda 5x viac ako je v rozpočte. Pre ilustráciu, medzi týmto číslom a nakresleným rozpočtom je diera väčšia, ako je rozpočet ministerstva školstva. Za časť (niečo cez 400 miliónov) môžu 13. dôchodky, no ak by ich aj prezidentka zrušila a nová vláda opätovne neschválila (v tejto veci sú pri vyjadrovaní veľmi opatrní...), je to diera ako svet.

Rozpočet je vždy zostavený na základe istých predpokladov, ktoré sa týkajú rastu ekonomiky, či miezd. V polovici februára bola epidémia koronavírusu čínskou záležitosťou a len zo zvedavosti sme pokukovali, kde v Európe sa zjaví nejaký ten pacient. O tri týždne neskôr máme zavretú väčšinu škôl, zrušené stovky podujatí, cestovky čaká kríza dekády, ak nie najväčšia v modernej histórii, fabrikám chýbajú vstupy od dodávateľov. A to sme len v úplnom začiatku, čínska skúsenosť ukazuje, že v optimistickom prípade bude núdzový režim trvať dva-tri mesiace. Európska ekonomika spomaľovala už na konci roka 2019, predpoklady rastu ekonomiky, či miezd napísané do slovenského rozpočtu sú dnes úplne nereálnymi číslami.

Daňovo-odvodové príjmy budú zlé, problém bude mať aj výdavková strana rozpočtu. Sociálna poisťovňa bude mať výdavky s ošetrovým na desiatky tisíc detí. V rozpočte pre zdravotníctvo bola aj tak diera minimálne 100 miliónov eur, s aktuálnymi krízovými výdavkami (laboratórne testy, ochranné pomôcky, neskôr náklady na JIS) to bude viac. A to sme len v roku 2020, pre rok 2021 sa očakáva len na mzdách zdravotníckych pracovníkov nárast výdavkov minimálne o 300 miliónov eur.

Takto môžeme pokračovať. Nová vláda už v najbližších mesiacoch začne zažívať nášup, aký tu nebol snáď od roku 2009. Pozorne ich sledujme!

blog N, 9.3.2020

2 % pre INESS



V INESS sme len za minulý rok vydali **desiatky publikácií, blogov, vlogov**, zapojili sme **6500 študentov** do Ekonomickej olympiády a spolupracovali sme **so stovkami učiteľov**, ktorí využívajú naše učebné pomôcky Cena štátu. Zorganizovali sme **40 podujatí**, zverejnili portál Cena zamestnanca, vydali knihu Pokrok bez povolenia a bojovali proti nezmyselným návrhom zákonov ako odvod pre reťazce či rekreačné poukazy. Všetko by sme však nemohli realizovať bez podpory našich priaznivcov. **Aj Vaše 2 % nám pomôžu pokračovať v našej činnosti.** Vďaka Vašej podpore môžeme aj naďalej vzdelávať mladú generáciu a nastavovať zrkadlo súčasným aj budúcim politikom.



Ako na to?

• Ak ste zamestnanec:

- Požiadajte zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania preddavkov na daň z príjmov a o vystavenie **potvrdenia o zaplatení dane**.
- Vyplňte Vyhlásenie o poukázaní 2 % dane. Uved'te vaše meno, rodné číslo, bydlisko, sumu zodpovedajúcu 2% zaplatenej dane a uved'te údaje INESS. **Predvyplnený formulár nájdete tu.**
- Najneskôr do 30. apríla 2020 pošlite/doručte formuláre daňovému úradu v mieste vášho bydliska.

Podiel zaplatenej dane je najmenej 3 eurá. Suma sa zaokrúhľuje na eurocenty nadol. Daňovník- zamestnanec môže určiť len jedného prijímateľa.

• Ak ste živnostník:

Občan, živnostník, či SZČO, ktorý podáva daňové priznanie k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2019, môže priamo v daňovom priznaní poukázať podiel zaplatenej dane do výšky 2 % určenej organizácii. Vo vašom daňovom priznaní **typ B vyplňte XII. oddiel.**

• Ak konáte v mene firmy:

V daňovom priznaní pre právnické osoby nájdite VI. časť - Vyhlásenie o poukázaní podielu zaplatenej dane z príjmov právnickej osoby. **Vyplňte údaje INESS** (strana 12).

Nakoniec Potvrdenie o zaplatení dane a Vyhlásenie o poukázaní 2 % dane doručte osobne alebo poštou daňovému úradu v mieste vášho bydliska.

Údaje INESS, ktoré potrebujete:

IČO: 30798442

Právna forma: občianske združenie

Obchodné meno: INESS – Inštitút ekonomických a spoločenských analýz

Adresa: Na Vríšku 12, Bratislava, 81101, Slovenská republika
Ďakujeme!

iness.sk, 26.2.2020

Podujatia

Krajské kolá Ekonomickej olympiády sú v plnom prúde!

Takmer 6500 študentov zo 201 stredných škôl z celého Slovenska sa zapojilo do tretieho ročníka Ekonomickej olympiády. Po školských kolách, ktoré prebiehali v priestoroch stredných škôl, si najlepší mladí ekonómovia zmerajú vedomosti v krajských kolách.

Zo všetkých zapojených študentov sa do ďalšieho kola, ktoré sa bude konať v 8 krajských mestách kvalifikovalo 697 študentov. Mladí ekonómovia budú musieť dokázať svoje znalosti v písomnom teste a následne sa 50 najlepších prebojuje až do celoslovenského finále.

Tretí ročník Ekonomickej olympiády prilákal o 1200 študentov viac ako predchádzajúci ročník (takmer 25 % nárast). Záujem škôl o účasť sa každým ročníkom zvyšuje a s ním aj kvalita jednotlivých súťažiach. Najviac študentov zapojili školy v Žilinskom a Prešovskom kraji. Najviac zapojených študentov z jednej školy sme zaznamenali v Prešovskom kraji – Gymnázium na Kukučínovej ulici v Poprade zapojilo presne 201 študentov.

Kraj	Počet zapojených študentov	Priemerná úspešnosť v %
Banskobystrický kraj	487	44,67
Bratislavský kraj	692	44,07
Košický kraj	1006	42,98
Nitriansky kraj	634	45,95
Prešovský kraj	1221	42,66
Trenčiansky kraj	733	39,56
Trnavský kraj	437	44,81
Žilinský kraj	1283	42,12

Najlepšiu priemernú úspešnosť v školskom kole zaznamenali študenti z Nitrianskeho kraja 45,95 %. Naopak, najnižšiu úspešnosť mali súťažiaci z Trenčianskeho kraja. Východné Slovensko spolu so Žilinským krajom každoročne zapájajú najviac študentov.

Zo školského kola, ktoré obsahuje len uzavreté otázky a vyplňa sa v školách na počítačoch postupuje vybraný počet študentov do krajského kola. V ňom čelia študenti testu zostavenému z uzavretých aj otvorených otázok. Musia sa vysporiadať s vybranými ekonomickými okruhmi a používať argumentáciu, grafické znázorňovanie a vlastné výpočty. Najlepší z každého kraja postupujú do celoslovenského finále, kde ich čaká štruktúrou rovnaký test. Najlepších 10 študentov si preverí aj odborná porota zostavená z uznávaných odborníkov. Tohtoročné celoslovenské finále olympiády sa bude konať 29. apríla v priestoroch Ekonomickej univerzity v Bratislave. Výherca alebo výherkyňa Ekonomickej olympiády bude Slovensko reprezentovať v medzinárodnom finále.

Finalisti sa môžu tešiť na vecné ceny ako napríklad notbuk, mobilný telefón, čítačka elektronických kníh, odborná literatúra a iné. Taktiež majú možnosť spoznať svojich rovesníkov, zaujímavých sa o rovnakú problematiku, a renomovaných odborníkov.

Kto sa stane tretím najlepším mladým ekonómom alebo ekonómkou na Slovensku? Aká je finančná a ekonomická gramotnosť stredoškôľakov? A ako sa umiestnime v medzinárodnom porovnaní? Sledujte Ekonomickú olympiádu a dozviete sa viac.

Pokiaľ máte záujem o partnerstvo s Ekonomickou olympiádou, napíšte nám prosím email na: eo@iness.sk

Krajské kolo Ekonomickej olympiády v Banskej Bystrici

Piate krajské kolo Ekonomickej olympiády organizoval INESS 15.2.2018 v spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Takmer 50 najšikovnejších ekonomických olympionikov z kraja sa stretlo v slávnostnej sále Ekonomickej fakulty UMB, aby otestovali svoj ekonomický rozhľad.

Študentov z 15 stredných škôl privítala Monika Olejárová z INESS spolu s dekanom EF UMB doc. Petrom Krištofíkom a členom Odbornej rady Ekonomickej olympiády doc. Jánom Šebom. Po krátkom úvode už nasledoval písomný test, v ktorom súťažiaci mali preukázať svoj všeobecný prehľad ako aj analytické zručnosti. Najlepší súťažiaci postupujú do celoslovenského finále, ktoré sa bude konať 26. apríla 2018 v Bratislave, za účasti organizátorov z INESS, partnerov projektu či ďalších známych slovenských ekonómov.

Zástupcovia Ministerstva financií a hospodárstva Albánska v INESS

V utorok 11. 02. 2020 zavítali do INESS šiesti predstavitelia albánskeho Ministerstva financií a hospodárstva.

Na albánskom ministerstve pracujú na riaditeľstvách riadenia štátneho dlhu, makroekonomických prognóz a riaditeľstve fiškálnej politiky. V rámci výmenného programu Civil Servants Mobility Program 2019 - Albania sa okrem INESS stretli na



Slovensku aj so zástupcami Ministerstva financií SR, IFP a Útvaru hodnoty za peniaze.

Richard Ďurana z INESS im rozprával nielen o slovenských verejných financiách a potrebe dôkladného zverejňovania dát, ale aj o vzdelávacích programoch INESS v tejto oblasti či o potrebe komunikácie ministerstiev s tretími stranami kvôli kontrole,

vzájomnej inšpirácii a inovatívnym riešeniam (akademická obec, nezávislé think tanky a pod.).

Návštevu v INESS zorganizovalo SFPA – Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku.

Diskusia k hodnoteniu zdravotníckych programov

Inštitút HPI večer 13.2.2020 zorganizoval v bratislavskej kaviarni Monsters Cafe verejnú diskusiu k hodnoteniu zdravotníckych programov pred voľbami 2020.

Hodnotenie pripravili inštitúty HPI, INEKO a INESS, ku ktorým sa pridali aj známi zdravotnícki analytici Martin Smatana a Michal Štofko ako súkromné osoby.

Pozvanie prijali aj niektorí zástupcovia politických strán, konkrétne Jana Cigániková z SaS, Martin Višňanský zo SME Rodina a Marek Krajčí z Oľano.

Tlačová beseda k spoločnému hodnoteniu zdravotníckych programov

Vo štvrtok 13.2.2020 sa v priestoroch inštitútu HPI uskutočnila prezentácia výsledkov spoločného hodnotenia zdravotníckych programov strán pred voľbami 2020.

Besedy sa zúčastnili zástupcovia médií a samozrejme zodpovední analytici – Tomáš Szalay z HPI, Dušan Zachar z INEKO a Martin Vlachynský z INESS. Na hodnotení sa podieľali aj známi zdravotnícki analytici Martin Smatana a Michal Štofko ako súkromné osoby.

Na tlačovej besede okrem popisu metodiky odznali aj najzaujímavejšie časti z programov, či naopak biele miesta, na ktoré strany zabudli.

Konferencia o konkurencieschopnosti priemyslu v SR

Dňa 13.2.2020 sa v Holiday Inn Hotel uskutočnila konferencia s názvom: Analýza konkurenčnej schopnosti automobilového priemyslu na Slovensku. V prvom bloku konferencie vystúpil za INESS Róbert Chovanculiak.

Prvú časť otvoril prednáškou profesor Mikuláš Luptáčík, ktorý predstavoval výsledky analýzy konkurenčnej schopnosti automobilového priemyslu na Slovensku. Štúdiu spracoval tím nezávislého inštitútu vo Viedni (Industriewissenschaftliches Institut Wien). Vo svojom vystúpení hodnotili konkurencieschopnosť predovšetkým z pohľadu nákladov a inovácií.

V druhej prednáške bol prezentovaný prieskum spoločnosti PwC Slovensko. Tento prieskum bol zameraný na dodávateľov v automobilovom priemysle a sústredil sa na hodnotenie súčasného stavu, kľúčových faktorov, ako aj očakávaného vývoja.

V tretej časti vystúpil Chovanculiak s prezentáciou: Kedy budú mať slovenskí zamestnanci mzdy ako na západe? V nej vysvetlil, že nízke mzdy nie sú výsledkom zlého prerozdelenia pridanej hodnoty medzi zamestnancov a zamestnávateľom, ale sú výsledkom celkovo nízkej produktivity práce. Taktiež poukázal na nepochopenie tohto problému z pohľadu politikov, ktorí posledné roky výrazne tlačili na rast mzdových nákladov.



Ekonomické reči #20

Dvadsaťte vydanie Ekonomických rečí sme organizovali 19. februára 2020 v bratislavskom Kafe Scherz. Témou bolo zdravotníctvo, ktoré sa aj pred voľbami stávalo často citovanou oblasťou.

Hostami rečí boli tentokrát Martin Vlachynský za INESS a Martin Smatana, analytik a riaditeľ Inštitútu zdravotnej politiky pri Ministerstve zdravotníctva. Po krátkom úvode prezentoval Smatana niekoľko údajov a štatistík zo sektora zdravotníctva. V prezentácii napríklad zaznelo, prečo je dôležitá stratifikácia nemocníc či aký vplyv má hustejšia sieť nemocníc na zdravie pacientov. V následnej diskusii zazneli aj vlastnosti, ktoré by mal mať nový minister zdravotníctva – v prvom rade je to schopnosť načúvať svojmu tímu. V prípade, že má minister ekonomické vzdelanie, by sa mal obklopiť odborníkmi s medicínskym vzdelaním, a naopak.



Ekonomické reči sú pravidelné diskusné večery, organizované INESS. Každý mesiac sa venujeme novej téme, pod taktovkou rôznych rečníkov. Sledujte náš web a facebook pre informácie o ďalších podujatiach.

INESS na Politickej akadémii

Analytici z INESS prednášajú na vzdelávacom programe Politická akadémia. Je to program určený ľuďom, ktorí majú úprimný záujem meniť veci verejné a chcú vstúpiť do politiky pripravení. Počas siedmich trojdňových seminárov sa naučia viac o fungovaní verejných financií, hospodárskej politiky či školstva a zdravotníctva. Program však ponúka aj tréning na tzv. soft skills - prácu s médiami, krízovú komunikáciu či prípravu vlastnej volebnej kampane.



V termíne od 21. – 23.2.2020 sa konal piaty tohtoročný seminár Politickej akadémie. Juraj Karpiš z INESS prednášal o robotizácii a technologickom pokroku. Vo svojom bloku okrem iného upozornil na to, že napriek nášmu sklonu k pesimizmu nerovnosti vo svete klesajú a ľudia sa majú lepšie. Tému podnikateľského prostredia otvoril Martin Vlachynský. V úvode účastníkom predstavil základné atribúty priateľského prostredia pre podnikanie. Následne mali účastníci v skupinách vymyslieť svoj reformný plán pre lepšie podnikateľské prostredie na Slovensku.



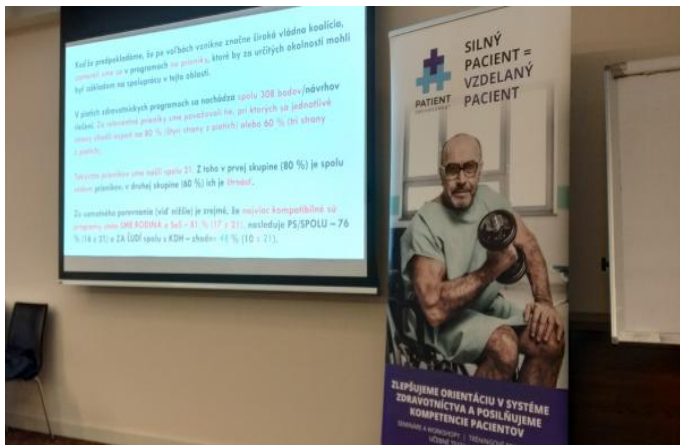
Tretí deň na Politickej akadémii prednášal Robert Chovanculiak, ktorý sa v INESS okrem iného venuje aj školstvu. Vo svojej prednáške účastníkom priblížil systém financovania škôl na Slovensku a porovnal ho s inými krajinami. V diskusii načal aj tému vysokoškolského štúdia, ktoré je dlhšie ako potrebné a mnohokrát veľmi nekvalitné. Riešením by bolo aj legislatívne zjednodušenie požiadaviek na niektoré povolania (napr. zdravotné sestry, a pod.).

Viac o programe sa dočítate na webe: <https://politickaakademia.sk/>

INESS na jubilejnom Market Access

V stredu 26. februára 2020 sa uskutočnilo jubilejné 50 vydanie seminára Market Access, ktoré prináša prednášky zo sveta zdravotníctva pre pacientov a rôzne skupiny záujemcov zo sektora.

Analytik INESS Martin Vlachynský sa vo svojej prezentácii venoval nastupujúcemu trendu prelínania spotrebiteľského sektora so zdravotníctvom vo svete.



INESS na New Retail Summit

V stredu 4. marca sa na Slovensku po prvý krát uskutočnila konferencia New Retail Summit so zameraním na maloobchod.

Úvodná prednáška na tomto podujatí, ktoré v hoteli Hilton navštívilo zhruba 200 hostí, patrila INESS. Analytik Martin Vlachynský na nej divákov trochu postrašil výhľadom na najbližšiu, ale aj vzdialenejšiu budúcnosť, najmä z pohľadu verejných financií. Moderátorom bol Matej „Sajfa“ Čifra a náladu nepokazil ani rozsiahly výpadok elektrického prúdu.



INESS publikácie



Slovenské zdravotníctvo ročne spotrebuje viac ako 5 miliárd eur. Ako je na tom v porovnaní s inými krajinami a ako by na tom mohlo byť? Relevantných medzinárodných porovnaní je prekvapivo málo, preto sa INESS rozhodol prispieť vytvorením vlastného indexu nazvaného **Zdravie za peniaze**.



Publikácia **Trojité zasah minimálnej mzdy** analyzuje jej vplyv v rámci Slovenskej ekonomiky. navrhujeme skrotiť politické. Navrhujeme v nej zastaviť pretekajúce sa v zvyšovaní minimálnej mzdy naviazaním jej rastu na rast produktivity práce.

V publikácii **Čo (ne)vieme o minimálnej mzde** podrobnejšie analyzujeme známu štúdiu ekonómov, kde mali ukázať, že zvýšenie minimálnej mzdy ešte zvýšilo zamestnanosť, a zvýšenie minimálnej mzdy v americkom Seattle, ktoré analyzovali dva tímy ekonómov a prišli k dvom rozdielnym záverom.



ČO (NE)VIEME O MINIMÁLNEJ MZDE

V publikácii **Novelizácie v zdravotníctve: Radšej raz a poriadne?** sa dozvieme, ktoré z 11 kľúčových zdravotníckych zákonov boli najviac menené a ktoré roky z obdobia 2004-2019 boli plodné na novelizácie.



NOVELIZÁCIE V ZDRAVOTNÍCTVE: RADŠEJ RAZ A PORIADNE?



Index opatrovateľského štátu je rebríček krajín Európskej únie zostavený podľa toho, ako reguláciami obmedzujú jedenie, pitie a fajčenie. Index mapuje sklon štátov k starostlivosti o občana (paternalizmu) od roku 2016.



V publikácii **Chlebom a soľou - Ceny potravín a znížená DPH** sme sa pozreli na faktory, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú ceny potravín na Slovensku. Medzi ne patrí aj rastúca minimálna mzda a príplatky, dane z nehnuteľností, či stúpajúce ceny energií. Venujeme sa však aj spôsobu vzniku trhovej ceny.

INESS knihy



Kniha **Zlé peniaze** od **Juraja Karpiša** hľadá príčiny a opisuje priebeh krízy. Je písaná pre verejnosť s cieľom vysvetliť krízové ekonomické javy alternatívnym spôsobom. Súčasťou „sprievodcu krízou“ je popis dosahov krízy na životy bežných ľudí a príklady, ako sa s nimi dá vyrovnávať. Tento bestseller si môžete zakúpiť cez stránku **zlepeniaze.eu**, prípadne vo vašom kníhkupectve.



Medzinárodne oceňovaná učebnica **Ekonómia v 31 hodinách** reflektuje aktuálne potreby rozvíjania ekonomického myslenia, určená pre žiakov stredných škôl. Učebnica je spracovaná ako základný učebný text na podporu osvojovania, porozumenia a upevňovania vedomostí a zručností z oblasti základov ekonomického myslenia, ktoré žiaci majú získať na stredných školách.

RÓBERT CHOVCULIAK: POKROK BEZ POVOLENIA



Kniha **Pokrok bez povolenia** je kompletný sprievodca svetom, kde Airbnb oživuje mŕtvy kapitál a konkuruje štátu v tvorbe regulácií, kde Kickstarter nahrádza vyberanie daní a pomáha financovať verejné služby a kde Bitcoin umožňuje budovať paralelnú spoločnosť, v ktorej neexistujú „vedúci“ a všetci máme kľúče od miešačky.

pokrokbezpovolenia.sk

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete **zdarma stiahnuť** na stránke iness.sk v sekcii Publikácie.

Knihy je možné **zakúpiť osobne** v kancelárii INESS (okrem e-knín) alebo na dobierku objednávkou cez sekciu **Knihy** na stránke iness.sk.